

Escola Politécnica Superior
d'Edificació de Barcelona

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

ARQUITECTURA TÈCNICA

PROJECTE FINAL DE CARRERA

EL CASINO DEL MASNOU, HISTÒRIA I ARQUITECTURA

Projectista: PÉREZ HUMET, ANDREA

Director: MECA ACOSTA, BENET

Convocatòria: GENER 2013

A
rxiu

P
atrimoni

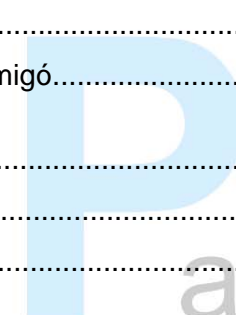
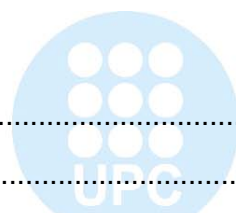
A
rquitectònic

C
atalunya

EPSEB UPC

ÍNDEX

1. PRÒLEG	2
2. DADES	3
3. PRESA DE DADES	4
3.1. Introducció.....	4
3.2. Relació d'eines, aparells i programes utilitzats.....	4
3.3. Presa de dades al Casino i aixecament de plànols.....	6
3.4. Investigació.....	7
4. L' ARQUITECTE: BONAVENTURA BASSEGODA I AMIGÓ	12
4.1. Biografia de Bonaventura Bassegoda i Amigó.....	12
4.2. La família Bassegoda.....	12
4.3. Índex cronològic de l'obra de Bonaventura Bassegoda i Amigó.....	13
5. EL MASNOU. CONTEXT HISTÒRIC	16
5.1. El Masnou: medi físic, població i la seva activitat.....	16
5.2. El Masnou: evolució històrica.....	17
5.3. El modernisme a El Masnou.....	19
5.4. Obres de Bonaventura Bassegoda a El Masnou.....	21
6. EL CASINO DEL MASNOU	23
6.1. Situació.....	23
6.2. Evolució històrica.....	24
6.3. Descripció arquitectònica.....	27
6.4. Estat actual.....	29
7. PLÀNOLS	30
7.1. Índex de plànols.....	30
8. BIBLIOGRAFIA	49
9. CONCLUSIONS	50

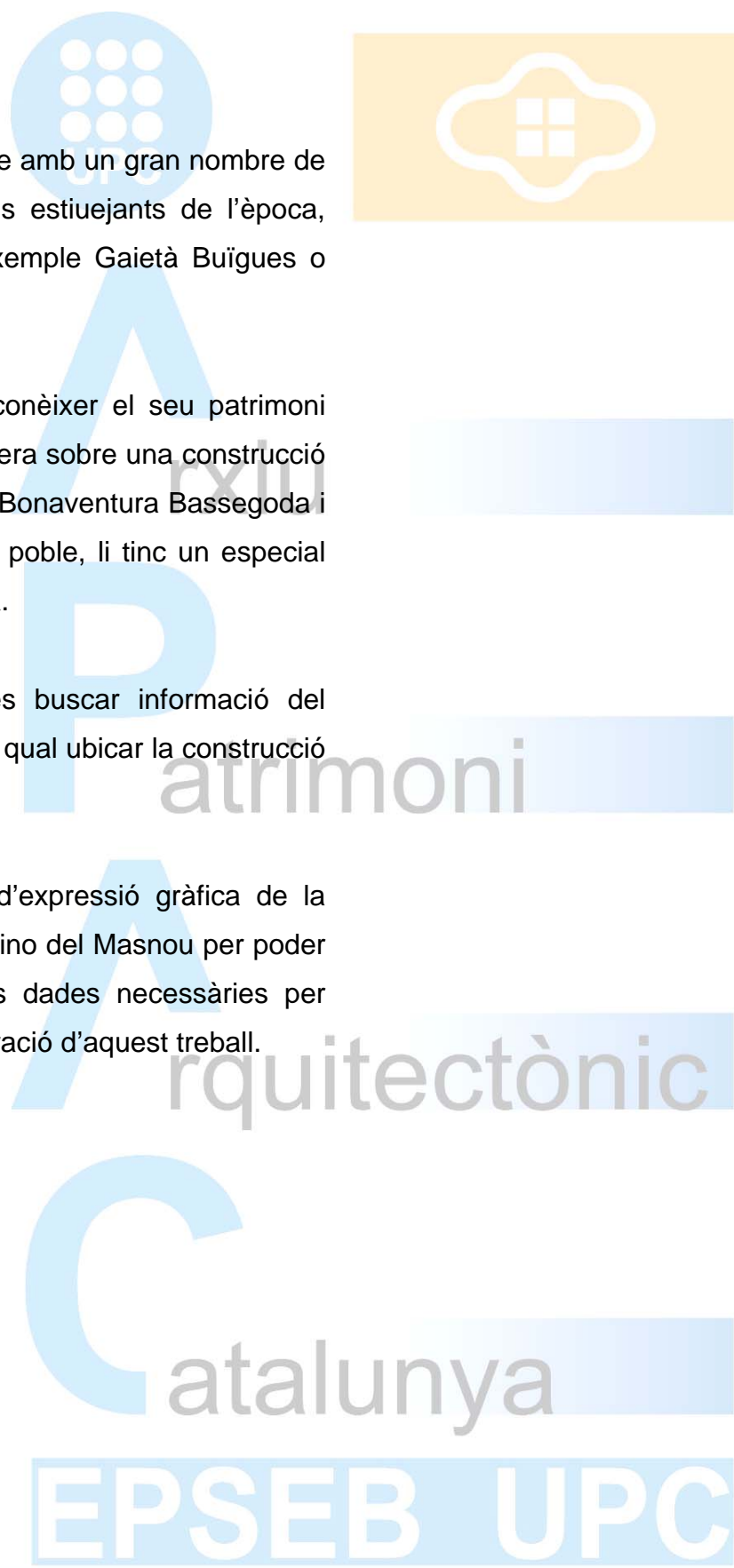
1. PRÒLEG

El Masnou és un poble costaner de la comarca del Maresme amb un gran nombre de construccions modernistes, sobretot de cases aixecades pels estiuejants de l'època, totes elles construïdes per coneguts arquitectes, com per exemple Gaietà Buïgues o Bonaventura Bassegoda i Amigó.

Aprofitant que visc a El Masnou, i que tenia ganes de conèixer el seu patrimoni arquitectònic, vaig decidir realitzar el meu projecte final de carrera sobre una construcció modernista del poble, concretament el Casino del Masnou, de Bonaventura Bassegoda i Amigó. A banda de ser un dels edificis més emblemàtics del poble, li tinc un especial estima degut a que he passat allà gran part de la meva infància.

A més, l'estudi d'aquesta edificació també m'ha permès buscar informació del Masnou en aquella època, per tenir un context històric sobre el qual ubicar la construcció d'aquest edifici modernista.

Una vegada fets els tràmits necessaris al departament d'expressió gràfica de la EPSEB per poder realitzar el projecte, i amb el permís del Casino del Masnou per poder accedir a les seves instal·lacions per tal d'obtenir totes les dades necessàries per realitzar l'aixecament arquitectònic, vaig començar amb l'elaboració d'aquest treball.

2. DADES

Títol: El Casino del Masnou, història i arquitectura

Autor: Andrea Pérez Humet

Tutor: Benet Meca Acosta

Objectiu: Estudi històric i aixecament arquitectònic del Casino del Masnou, de l'arquitecte Bonaventura Bassegoda i Amigó

A
rxiu

P
atrimoni

A
rquitectònic

C
atalunya

EPSEB UPC

3. PRESA DE DADES

3.1. INTRODUCCIÓ

L' objectiu d'aquest projecte és la realització de l'aixecament arquitectònic del Casino del Masnou, així com una investigació històrica del conjunt i el seu entorn.

Em vaig decidir per aquest projecte per diverses raons:

- Que fos un treball més pràctic que acadèmic.
- Que fos un aixecament arquitectònic, per poder posar en pràctica alguns dels coneixements adquirits durant la carrera.
- Que fos un edifici que aparegués en el llibre "Modernisme a l'entorn de Barcelona", tal i com deia a la proposta de PFC que vaig llegir a la intranet de l'Escola.
- Que fos una obra situada a El Masnou, població on visc, per tal de facilitar-me la feina i així col·laborar en la divulgació dels edificis emblemàtics del poble.

Les diferents tasques que he hagut de realitzar per poder completar aquest projecte es podrien dividir en diferents fases:

- Obtenció de dades al Casino del Masnou per poder crear els plànols (mides reals, fotografies i plànols originals).
- Creació dels plànols: plantes, seccions, façana principal i detalls.
- Investigació en entitats municipals del Masnou, i biblioteques per obtenir informació arquitectònica i històrica del Casino del Masnou, així com informació de l'arquitecte Bonaventura Bassegoda i Amigó.
- Execució final del projecte.

La fase d'obtenció de dades per la creació dels plànols i la investigació han transcorregut en paral·lel. En segon lloc vaig realitzar els plànols mitjançant el programa Autocad 2007 i finalment, l'última tasca ha estat l'execució final del projecte, que ha consistit en la unió de totes les dades gràfiques i escrites que he aconseguit recopilar.

3.2. RELACIÓ D'EINES, APARELLS I PROGRAMES UTILITZATS

A continuació es presenta un recull de les eines i aparells utilitzats per la presa de dades i l'ús dels mateixos.

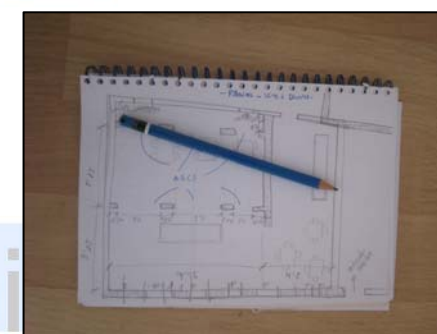
Un metre.

Mesurador làser.

Llapis i paper.

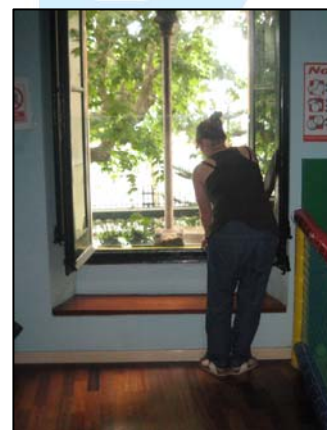

Càmera fotogràfica digital "Ixus, 7'1 mp, de Canon.

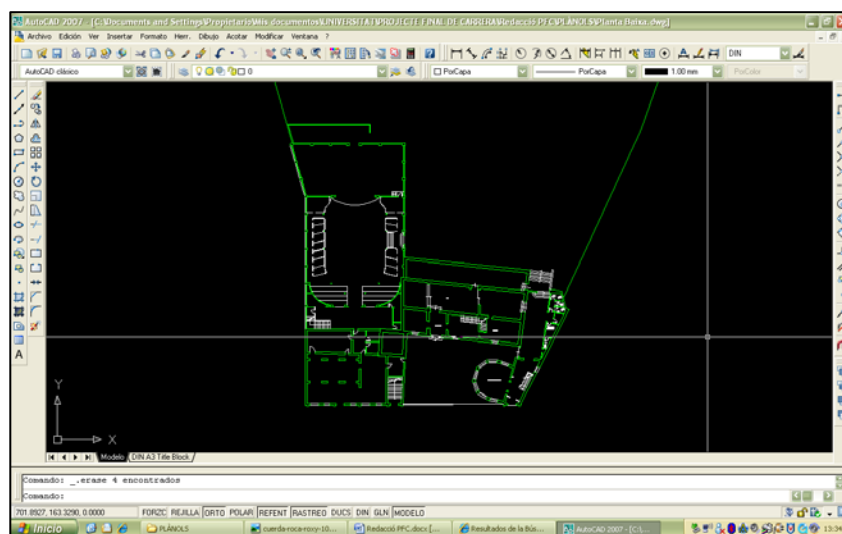

Cada instrument tenia la seva finalitat. El metro l'utilitzava per distàncies menors de 5 metres, com per exemple, les fusteries de les finestres o portes. I el mesurador làser l'utilitzava per mesurar distàncies superiors als 5 metres, per les mides d'algunes estances o per les altures d'aquestes.

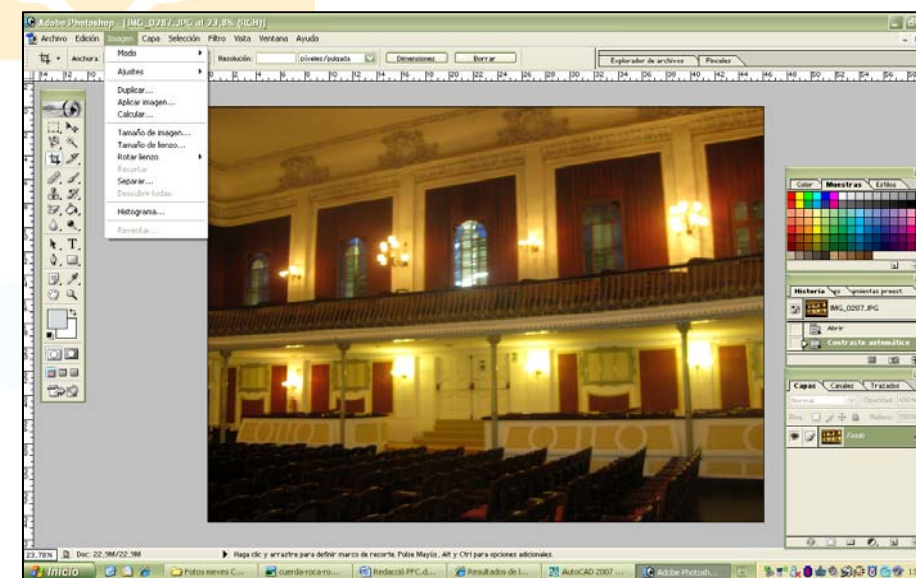

En quan als programes informàtics utilitzats per realitzar aquest projecte han estat els següents:

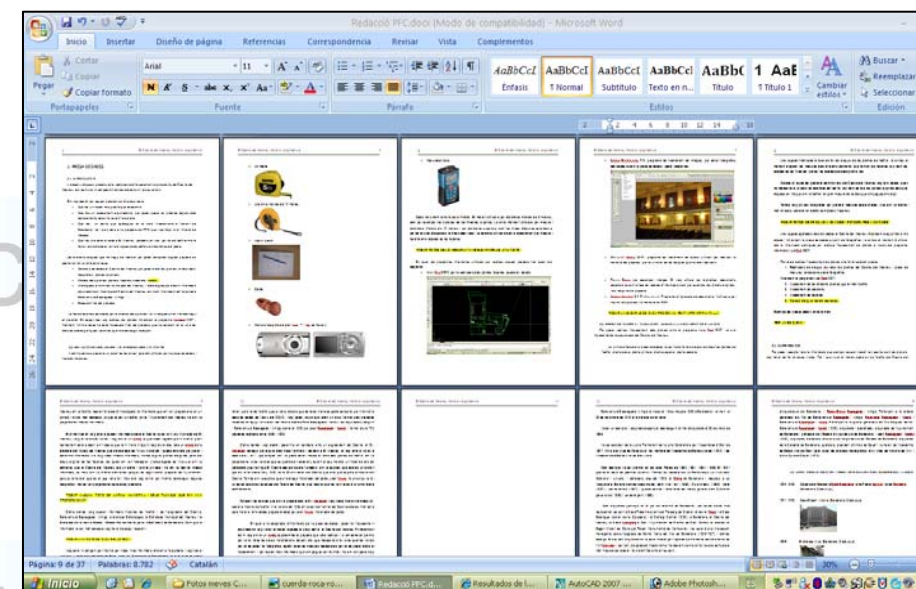
- **Auto Cad 2007:** per la realització dels plànols.

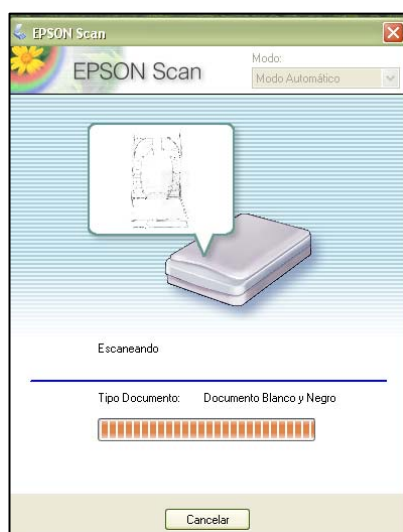
- **Adobe Photoshop 7.0:** programa de tractament de imatges, per editar fotografies realitzades durant la presa de dades i poder retocar-les.

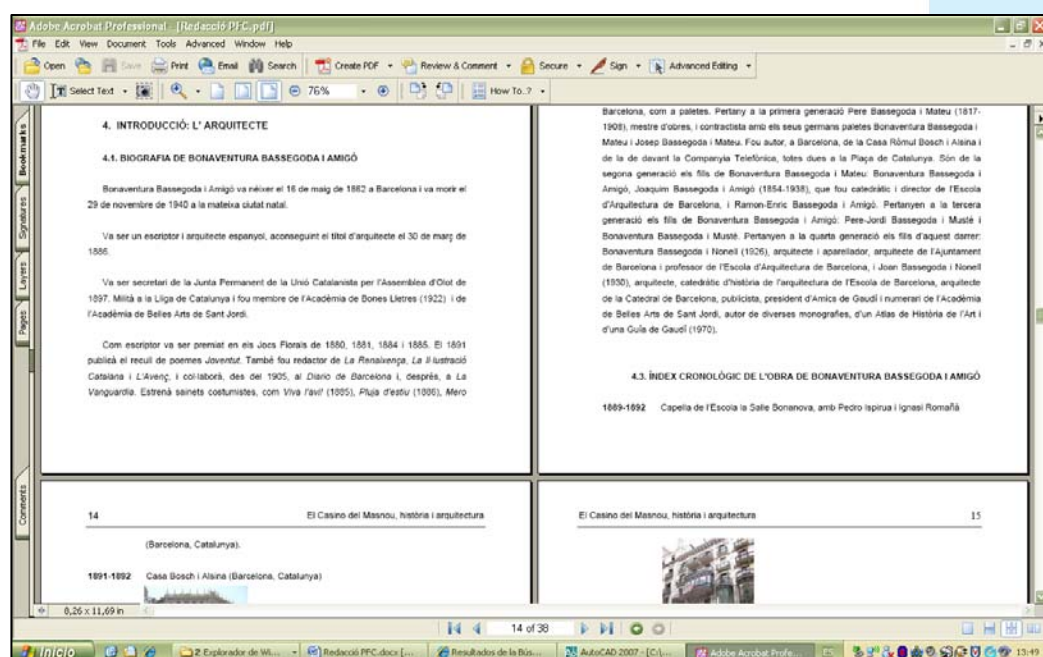
- **Microsoft Word 2007:** programa de tractament de textos. Utilitzat per realitzar la memòria del projecte i per fer un diari de les tasques que he anat realitzant.

- **Epson Scan:** per escanejar imatges. El vaig utilitzar per digitalitzar documents recopilats durant la fase de recerca d'informació, com per exemple, els plànols originals, i així afegir-los al projecte.

- **Adobe Acrobat 6.0 Professional:** Programa d'impressió de documents, l'utilitzava per imprimir els plànols i la memòria en PDF.

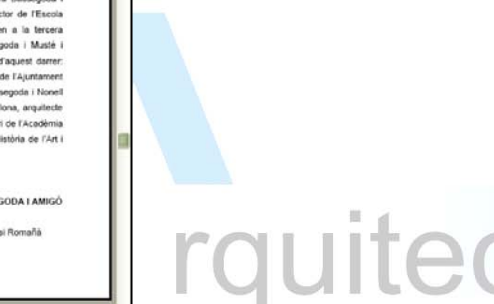
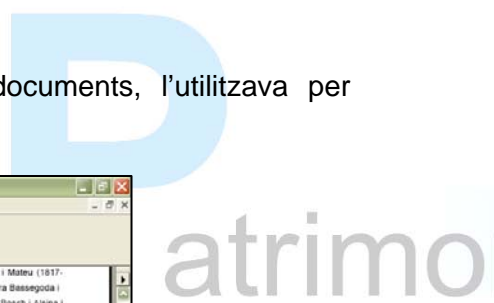
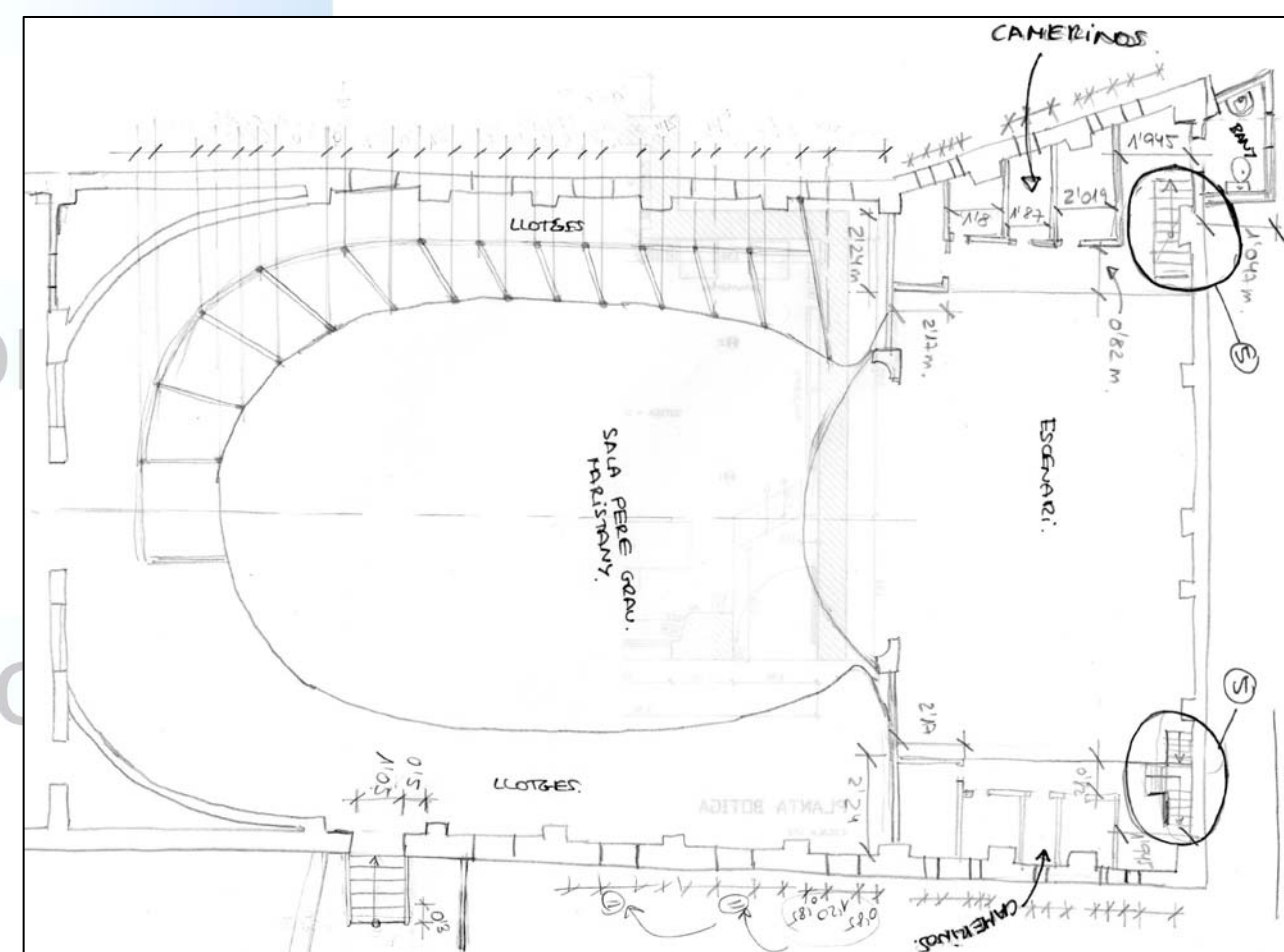

3.3. PRESA DE DADES AL CASINO DEL MASNOU I AIXECAMENT DE PLÀNOLS

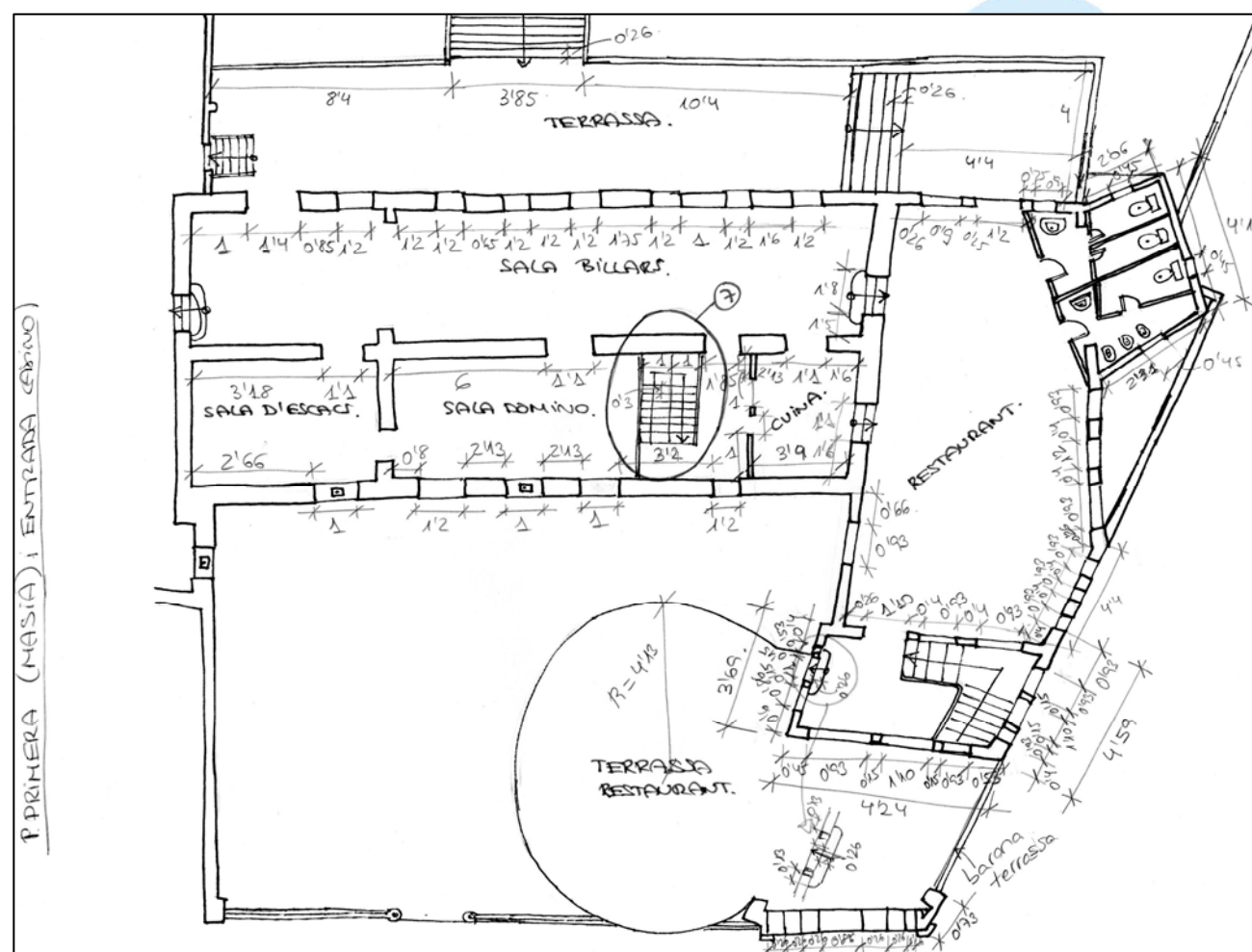
Per poder realitzar l'aixecament dels plànols amb el programa Auto Cad 2007, va ser imprescindible la coïtzació del Casino del Masnou.

La primera fase de la presa de dades va ser la de fer els croquis de totes les plantes de l'edifici: planta baixa, planta primera, planta segona i planta coberta.

Aquests serien alguns exemples de croquis amb les mesures preses:

Una vegada finalitzada la fase de fer els croquis de les plantes de l'edifici, va arribar el moment d'agafar les mesures dels diferents elements que formen les façanes, així com les alçades de les finestres, portes, les alçades de cada planta, etc.

Gràcies a l'ajuda del personal administratiu del Casino del Masnou vaig tenir accés, quan ho necessitava, a totes les estances de l'edifici, així com de tots els plànols originals dels que disposaven, fet que em va facilitar en gran mesura els dubtes que em poguessin sorgir.

Una vegada agafades totes les dades al Casino del Masnou mitjançant croquis fets a mà alçada i mitjançant la presa de dades a partir de fotografies, va arribar el moment d'utilitzar tota la informació obtinguda per realitzar l'aixecament de plànols a través del programa informàtic Auto Cad 2007.

Per tal de realitzar l'aixecament de plànols s'ha fet el següent procés:

1. Realització de croquis de totes les plantes del Casino del Masnou i presa de mesures i anotacions sobre plànols.

Mitjançant el programa Auto Cad 2007:

2. Aixecament de les diferents plantes que formen l'edifici.
3. Aixecament d'algunes seccions.
4. Aixecament de la façana principal.
5. Realització d'alguns detalls de la façana principal.

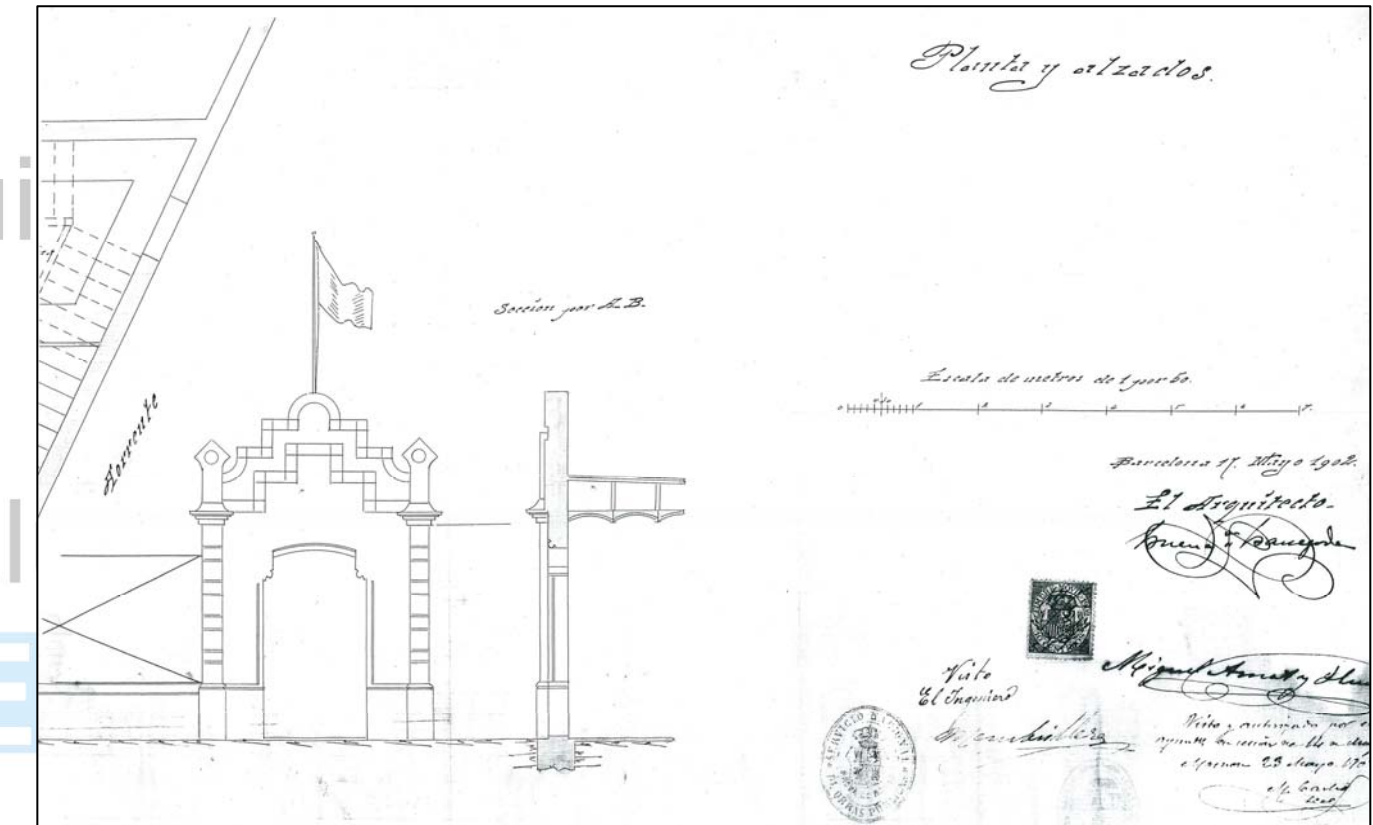
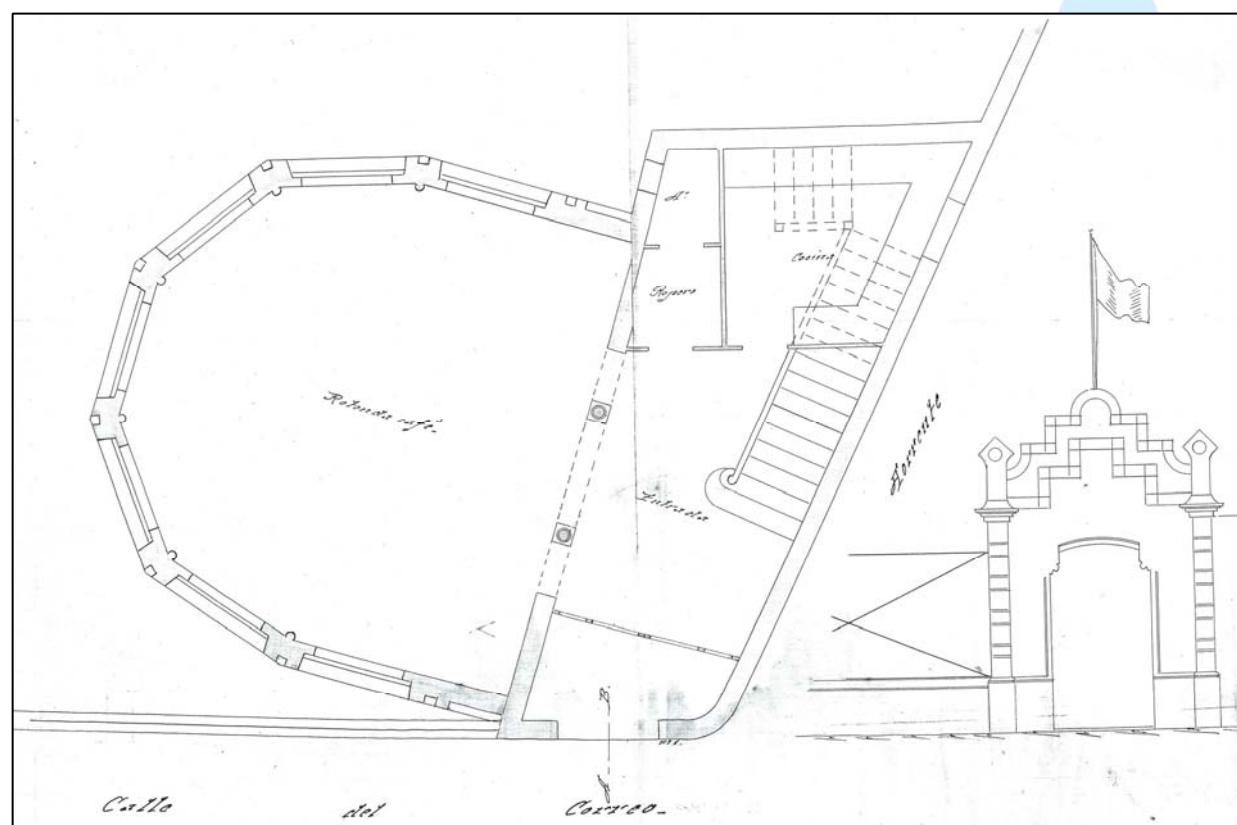
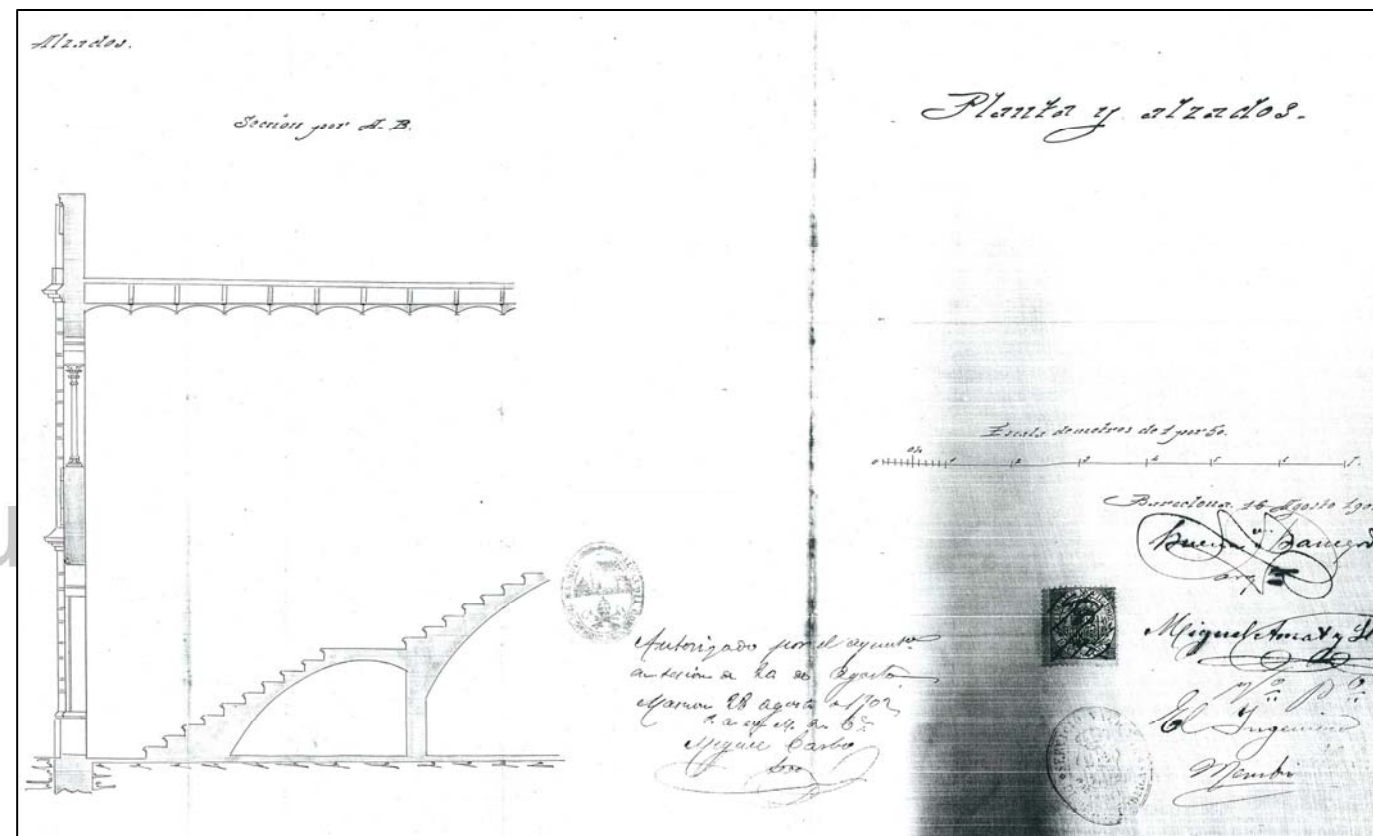
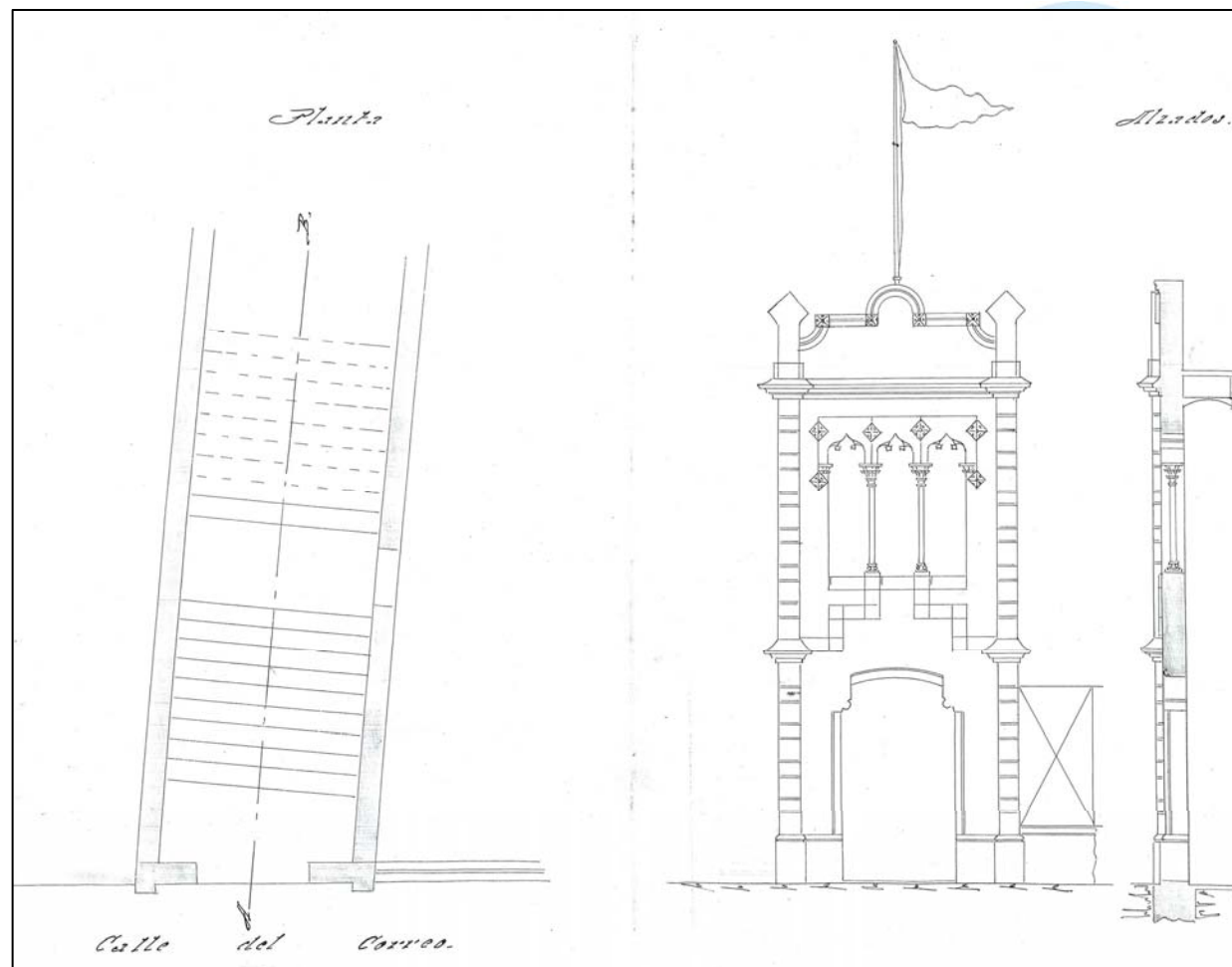
Paral·lelament a l'aixecament dels plànols, he fet diverses visites al meu tutor, Benet Meca, al Departament d'Expressió Gràfica Arquitectònica II per les consultes referents al projecte i per una millor presentació dels plànols. Li anava portant els plànols que anava realitzant i així ell m'aconsellava i em guiava.

3.4. INVESTIGACIÓ

Per poder recopilar tota la informació que compon aquest treball, tan escrita com de plànols, vaig haver de fer diverses visites. Tot i que viure al mateix poble on és l'edifici del Casino del Masnou em va facilitar bastant la tasca d'investigació, la informació que em van proporcionar en un principi va ser molt escassa, ja que al ser un edifici privat, l'Ajuntament del Masnou no em va proporcionar massa informació.

El primer lloc on vaig anar a buscar informació sobre el Casino va ser a l'Arxiu Municipal de El Masnou. Vaig fer diverses visites i vaig enviar un e-mail ja que cada vegada que hi anava, quan teòricament estava obert, em trobava que no hi havia ningú. Al cap d'uns dies rebo un e-mail de la directora del Museu del Masnou que s'encarrega de l'Arxiu Municipal i quedo amb ella per parlar i donar-me informació. No vaig trobar massa informació, només alguns plànols d'algunes parts del dibuix original de les façanes, els quals em van fotocopiar. L'encarregada de l'Arxiu ja em va comentar que el Casino del Masnou era un edifici i entitat privada i no em va facilitar massa informació, és més, em va intentar convèncer perquè fes algun edifici propietat de l'Ajuntament, però jo tenia clar que és el que volia fer. Més tard vaig tornar per intentar aconseguir algunes fotografies i me les van proporcionar sense cap problema.

Aquests són els plànols que l'Arxiu Municipal em va fotocopiar:

Arxiu històric municipal

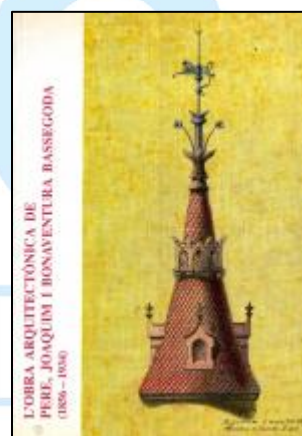
D'altre banda vaig buscar informació històrica de l'edifici i de l'arquitecte del Casino, Bonaventura Bassegoda i Amigó, a diverses Biblioteques, la Biblioteca Municipal del Masnou i la Biblioteca de la nostra Escola, l'Escola Politècnica Superior d'Edificació de Barcelona. Com que la informació va ser molt escassa vaig haver de seguir buscant.

Biblioteca Pública El Masnou

Vaig estar investigant per Internet per trobar més informació referent a l'arquitecte i vaig trobar un llibre, "L'obra arquitectònica de Pere, Joaquim i Bonaventura Bassegoda", el qual ja no es podia trobar a ninguna biblioteca pública de Catalunya, però el vaig demanar a la llibreria de la Pedrera, que segons vaig veure per Internet el tenien en venda. Els hi vaig escriure un e-mail i em van contestar dient que el llibre estava descatalogat i que ja no el podien demanar a les distribuïdores habituals, però em van comentar que la Fundació Catalunya Caixa disposa d'un servei de venda de catàlegs a la Sala d'exposicions i que allà el podia trobar, també a la

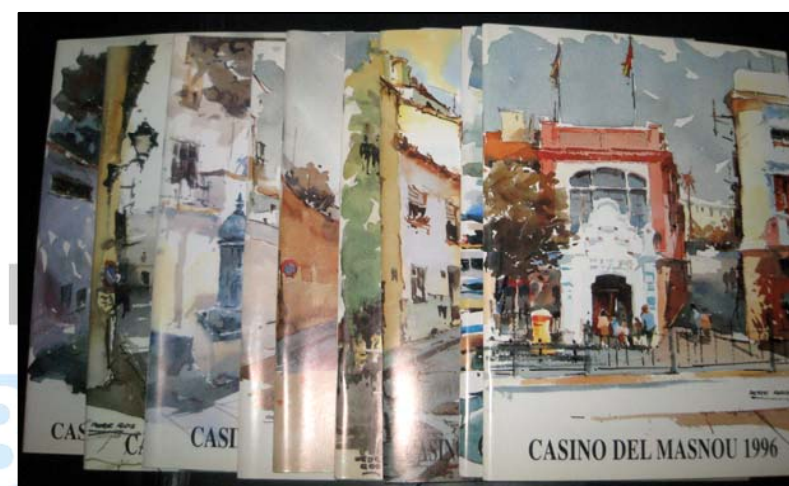

Pedrera. Així que hi vaig anar i em va ser de gran utilitat.

Com que la informació que havia trobat era molt pobre, sobretot en quan a plànols, vaig decidir fer dues coses: per una banda vaig enviar un e-mail a l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, explicant el meu projecte i si tenien i em podien proporcionar plànols del Casino del Masnou de Bassegoda i Amigó, però la seva resposta va ser que plànols d'aquest arquitecte si que tenen, però no de l'edifici que jo volia, encara que de totes maneres podia consultar per Internet la base de dades de l'arxiu del COAC. Vaig poder veure que tenen un arxiu format pels projectes treballats en equip i en solitari del mestre d'obres Pere Bassegoda i Mateu i els arquitectes Joaquim i Bonaventura Bassegoda i Amigó, donat el 1999 per Joan Bassegoda i Nonell, i format d'uns 720 projectes realitzats entre 1858 i 1935, però no hi consta el Casino del Masnou.

D'altre banda, vaig decidir posar-me en contacte amb un expresident del Casino, el Sr. Maluquer, conegut per alguns dels meus familiars i resident a El Masnou. El vaig anar a visitar a casa seva i, tot i que tampoc em va poder aclarir massa el tema dels plànols de l'edifici, em va proporcionar unes revistes que es publicaven cada any durant el seu mandat, un llistat de tots els presidents que ha tingut El Casino des de la seva fundació i em va explicar que existeix un butlletí que es va fer sobre l'any 1950 (en el 50 aniversari del Casino) que creu que explica la història del Casino. També em va explicar que un conegut historiador del poble, Joan Muray, fa uns anys va fer un estudi sobre les butaques del Teatre del Casino, que resulta que les van treure d'un antic teatre de Barcelona.

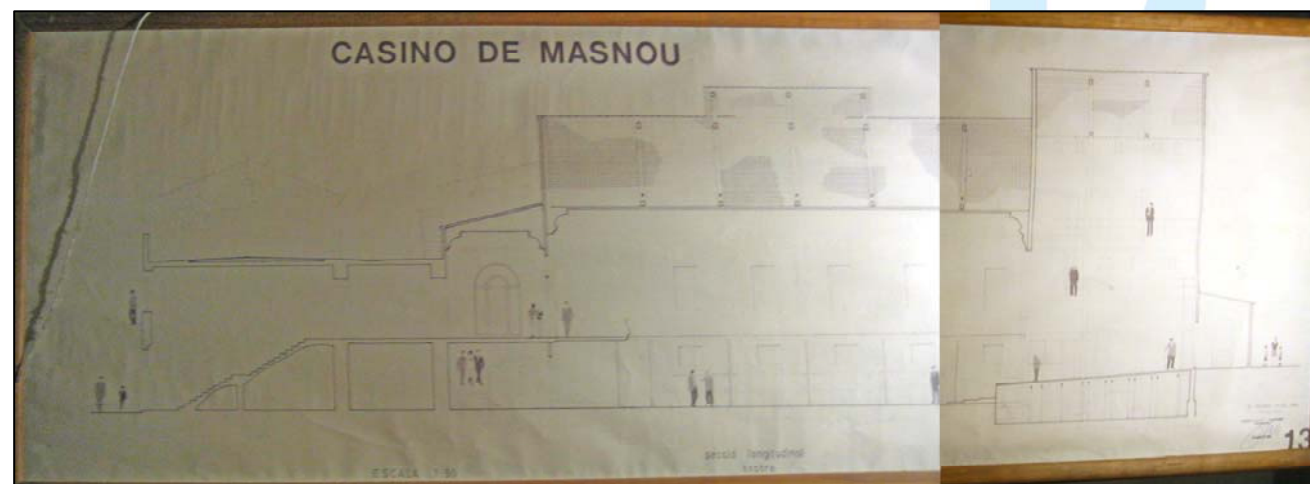
Fullejant les revistes que em va proporcionar el Sr. Maluquer, vaig trobar molta informació útil sobre la història de l'edifici. A la revista del 125è aniversari de l'entitat del Casino aclareix molt bé la seva història, amb dades proporcionades per Joan Muray, historiador del poble.

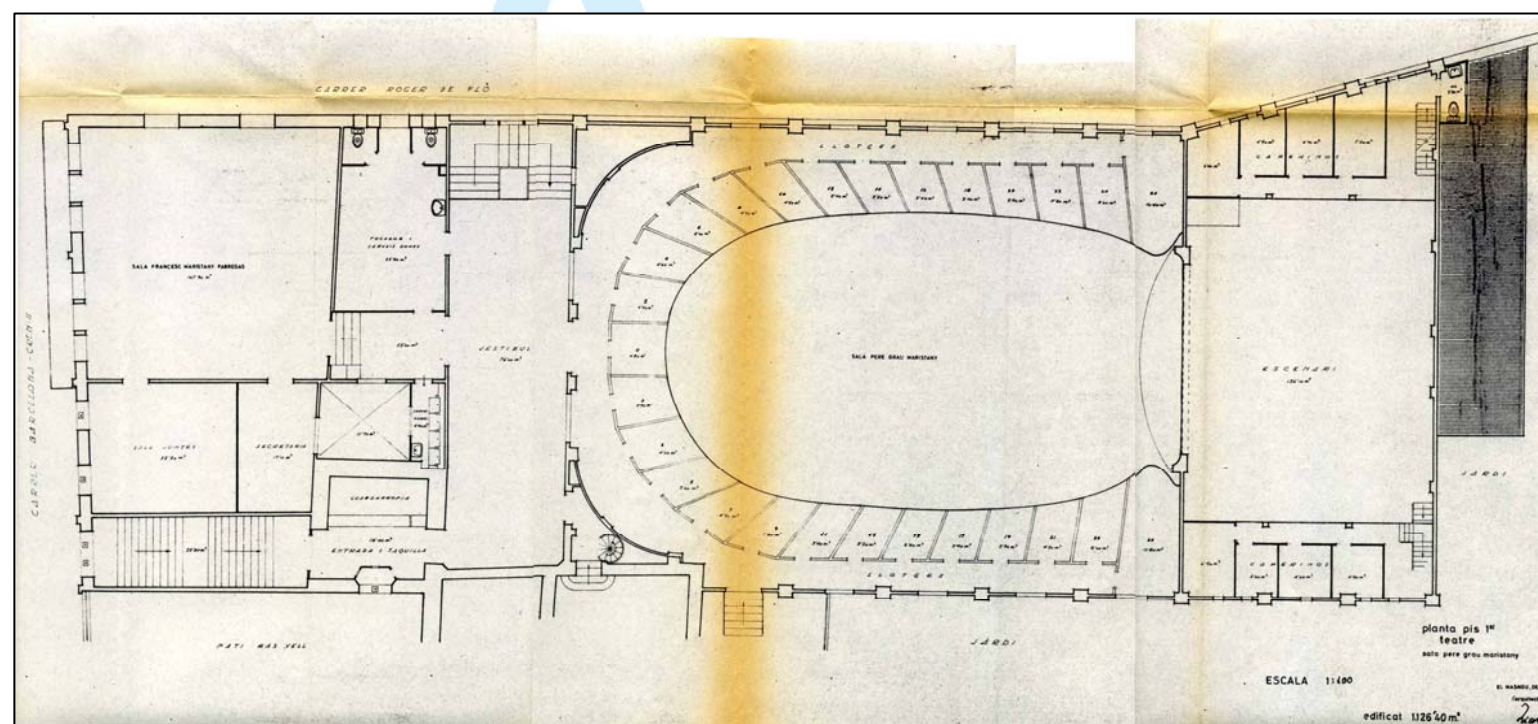
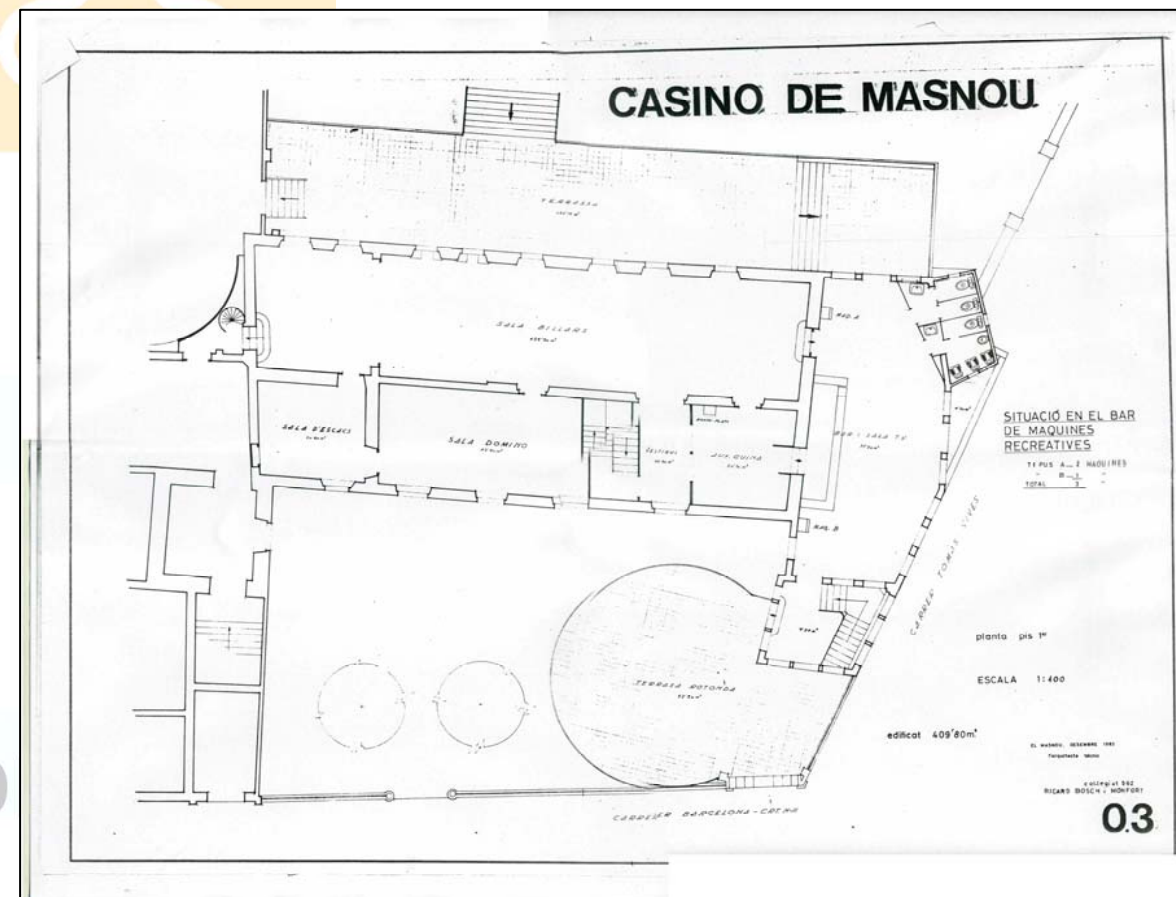
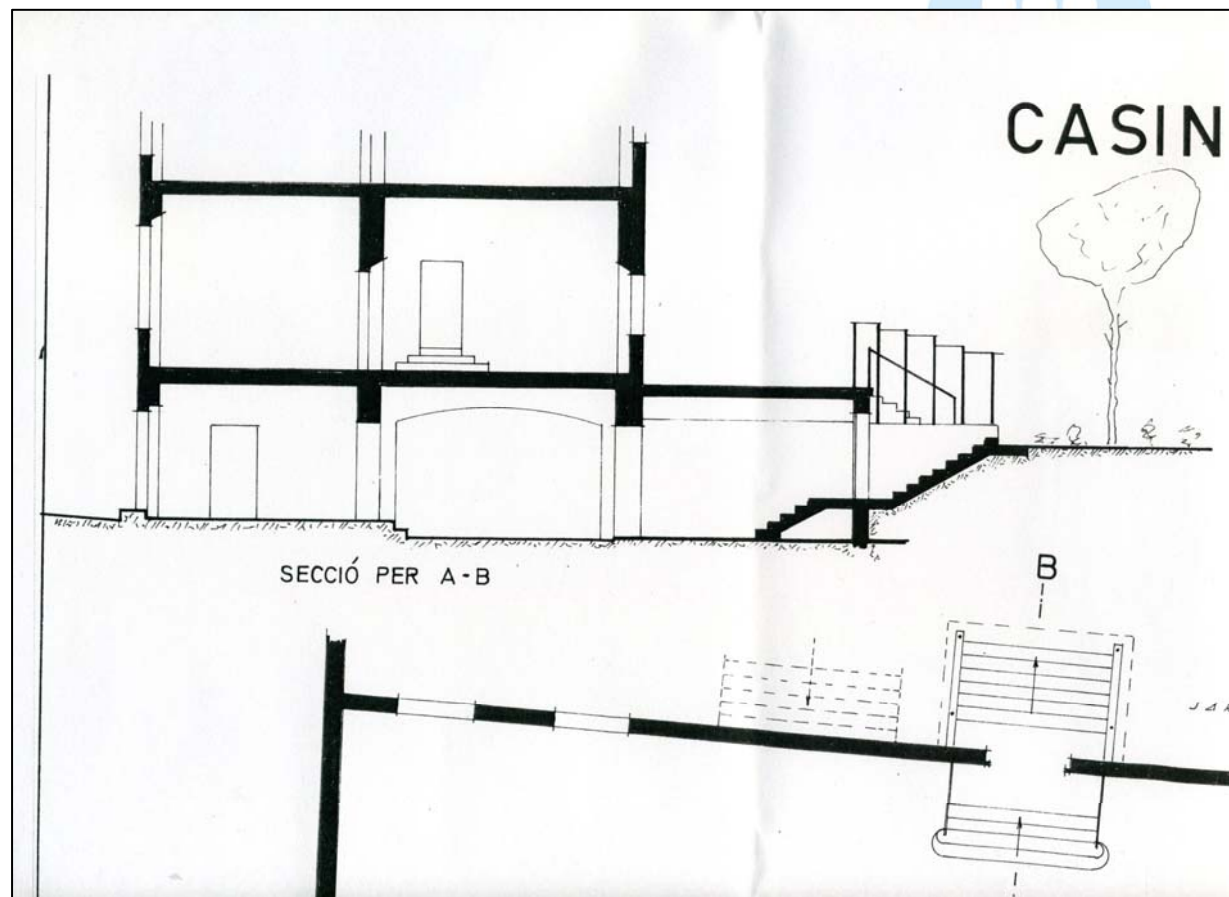

En quan a la recopilació d'informació per la presa de dades i poder fer l'aixecament arquitectònic vaig visitar diverses vegades el propi edifici, el Casino del Masnou. Primerament els hi vaig enviar un e-mail explicant-los el projecte que volia realitzar i si em donaven permís per visitar totes les seves instal·lacions, deixant clar que necessitava fer unes quantes visites per tal de poder fer fotografies, agafar totes les mesures necessàries per tal de poder realitzar l'aixecament, i per buscar més informació que em pogués ser d'utilitat. No em van posar cap inconvenient, i quan feia les visites m'obrien amb clau totes les instal·lacions i estances de l'edifici perquè treballés en llibertat i un cop finalitzada la feina els hi deia i ho tornaven a tancar tot. En una d'aquestes visites vaig aconseguir uns plànols de les plantes re dibuixades per l'Arquitecte Municipal d'aquell moment, Ricard Bosch i Monfort, que daten aproximadament dels anys vuitanta, i unes tres seccions emmarcades que estaven guardades a un dels camerinos de la caixa escènica del teatre.

Alguns dels plànols trobats:

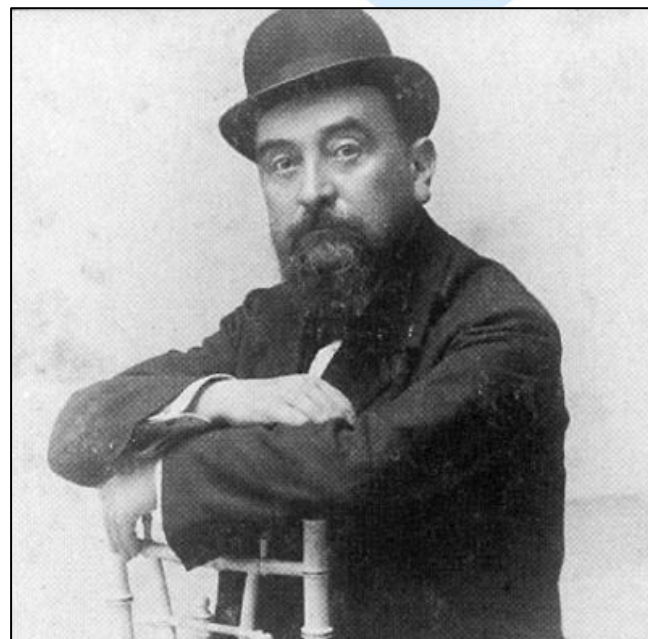
4. INTRODUCCIÓ: L' ARQUITECTE

4.1. BIOGRAFIA DE BONAVENTURA BASSEGODA I AMIGÓ

Bonaventura Bassegoda i Amigó va néixer el 16 de maig de 1862 a Barcelona i va morir el 29 de novembre de 1940 a la mateixa ciutat natal.

Va ser un escriptor i arquitecte espanyol, aconseguint el títol d'arquitecte el 30 de març de 1886.

Va ser secretari de la Junta Permanent de la Unió Catalanista per l'Assemblea d'Olot de 1897. Milità a la Lliga de Catalunya i fou membre de l'Acadèmia de Bones Lletres (1922) i de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi.

Com escriptor va ser premiat en els Jocs Florals de 1880, 1881, 1884 i 1885. El 1891 publicà el recull de poemes *Juventut*. També fou redactor de *La Renaixença*, *La Il·lustració Catalana* i *L'Avenç*, i col·laborà, des del 1905, al *Diario de Barcelona* i, després, a *La Vanguardia*. Estrenà sainets costumistes, com *Viva l'avi!* (1885), *Pluja d'estiu* (1886), *Mero* (1887) i *Joc de cartes* (1887), i publicà contes i novel·letes del mateix gènere, com *Quaranta graus al sol* (1886) i *La bona gent* (1888).

Com arquitecte participà en el pla de reforma de Barcelona. Les seves obres més representatives són la Casa Rocamora (entre el Passeig de Gràcia i el carrer Casp), la Casa Berenguer (carrer de la Diputació) i el Col·legi Comtal (1909), a Barcelona, el Casino del Masnou, la Casa Malagrida a Olot i l'Ajuntament de Premià de Dalt. També va realitzar el Segon Misteri de Glòria pel Rosari Monumental de Montserrat. I és autor d'una interessant monografia sobre l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (1925-1927) i d'altres assaigs. El seu estil arquitectònic va estar marcat per l'aplicació ornamental dels elements de l'*Art Nouveau* i, per tant, s'engloba al Modernisme. No obstant, com a crític, la seva actitud era molt més conservadora i no s'identifica amb el nou estil.

4.2. LA FAMÍLIA BASSEGODA

La família Bassegoda va ser una família barcelonina d'arquitectes. Procedent del poble de Bassegoda (Garrotxa), a la primera del segle XIX els seus membres es traslladen a Barcelona, com a paletes. Pertany a la primera generació Pere Bassegoda i Mateu (1817-1908), mestre d'obres, i contractista amb els seus germans paletes Bonaventura Bassegoda i Mateu i Josep Bassegoda i Mateu. Fou autor, a Barcelona, de la Casa Ròmul Bosch i Alsina i de la de davant la Companyia Telefònica, totes dues a la Plaça de Catalunya. Són de la segona generació els fills de Bonaventura Bassegoda i Mateu: Bonaventura Bassegoda i Amigó, Joaquim Bassegoda i Amigó (1854-1938), que fou catedràtic i director de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, i Ramon-Enric Bassegoda i Amigó. Pertanyen a la tercera generació els fills de Bonaventura Bassegoda i Amigó: Pere-Jordi Bassegoda i Musté i Bonaventura Bassegoda i Musté. Pertanyen a la quarta generació els fills d'aquest darrer: Bonaventura Bassegoda i Nonell (1926), arquitecte i aparellador, arquitecte de l'Ajuntament de Barcelona i professor de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, i Joan Bassegoda i Nonell (1930), arquitecte, catedràtic d'història de l'arquitectura de l'Escola de Barcelona, arquitecte de la Catedral de Barcelona, publicista, president d'Amics de Gaudí i numerari de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, autor de diverses monografies, d'un Atlas de Història de l'Art i d'una Guia de Gaudí (1970).

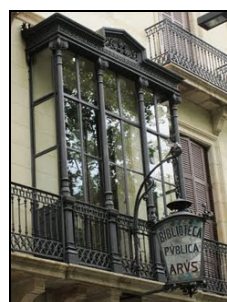
4.3. ÍNDEX CRONOLÒGIC DE L'OBRA DE BONAVENTURA BASSEGODA I AMIGÓ

1889-1892 Capella de l'Escola la Salle Bonanova, amb Pedro Ispirua i Ignasi Romaña (Barcelona, Catalunya).

1891-1892 Casa Bosch i Alsina (Barcelona, Catalunya)

1895 Biblioteca Arús (Barcelona, Catalunya)

1901-1902 Cementiri del Masnou: Panteó Pere-Grau Maristany (El Masnou, Catalunya)

1900-1904 Casino del Masnou (El Masnou, Catalunya)

1902-1905 Casa Amadeu Maristany (Barcelona, Catalunya)

1904 Casa Pere Maristany (El Masnou, Catalunya)

1904-1905 Escola Ocata (El Masnou, Catalunya)

1905-1906 Casa Josefa i Alejandro Jofre (Barcelona, Catalunya)

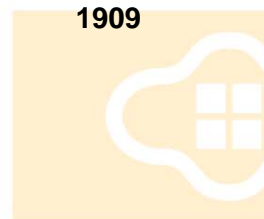
UPC
Arxiu
Patrimoni
Arquitectò
Catalunya
SEB U

1905-1906 Escola Comtal (Barcelona, Catalunya)

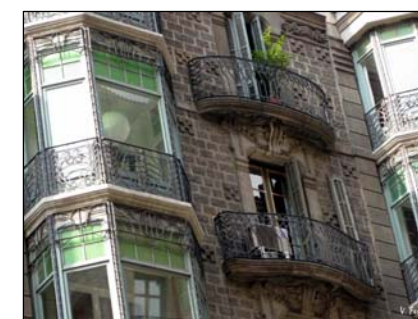
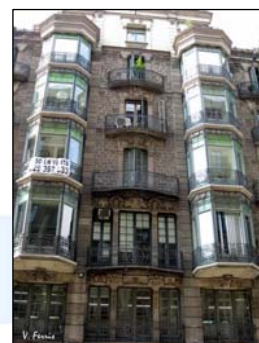
1909 Casa Bonaventura Bassegoda (El Masnou, Catalunya)

1907 Cementiri del Masnou: Capella (El Masnou, Catalunya)

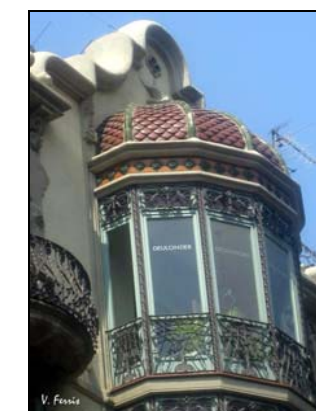
1910 Edifici del Banco Hispano Colonial II, amb Joaquim Bassegoda (Barcelona, Catalunya)

1907 Cementiri del Masnou: Panteó Sensat-Pagès (El Masnou, Catalunya)

1910-1912 Casa Paret de Plet (Barcelona, Catalunya)

1907-1908 Casa Clapés Berenguer, amb Joaquim Bassegoda (Barcelona, Catalunya)

1914 Ajuntament de Premià de Dalt (Premià de Dalt, Catalunya)

rxiu
Patrimoni
Arquitectò
Catalunya
EPSEB U

1911-1913 Casa Antoni i Marc Rocamora, amb Joaquim Bassegoda (Barcelona, Catalunya)

1920-1922 Torre Malagrida (Olot, Catalunya)

1923-1932 Conjunt d'habitatges unifamiliars – Cases Barates del CADCI (Barcelona, Catalunya)

A rxiu

P atrimoni

A rquitectònic

C atalunya

EPSEB UPC

5. EL MASNOU: CONTEXT HISTÒRIC

5.1. EL MASNOU: MEDI FÍSIC, POBLACIÓ I LA SEVA ACTIVITAT

El Masnou és una vila marinera de la comarca del Maresme, entre Premià i Montgat, amb més de tres quilòmetres de platja i una superfície de 3,44 km² i 22.288 habitants, segons el cens de 2009. Es troba al sud de la comarca, a només 17 km de Barcelona.

El municipi del Masnou és format per la unió de tres nuclis de població diferenciats: el nucli al voltant del turonet per coronar l'església de Sant Pere, el barri d'Ocata, a l'est, i el barri d'Alella de Mar, a l'oest. Els veïnats del Masnou i Ocata s'independitzaren de Teià l'any 1825; i el barri d'Alella de Mar, que depenia d'Alella, se li uní el 1840. Entre tots els seus veïns cal destacar la influència dels pobles d'Alella i Teià, ja que en són els seus orígens i bona part de la seva història fins al segle XIX. Però sense cap mena de dubte el veí amb el que ha tingut més relació és amb el mar Mediterrani, ja que la seva història i el seu present s'ha fet per mar.

Vista del Masnou

L'orografia del municipi és molt característica i ha condicionat el seu urbanisme. El nucli antic es troba aturonat i tots els carrers antics al seu voltant s'enlairen, de manera que des de totes les cases es podia tenir una magnífica vista del mar. La resta de carrers són força costeruts amb desnivells constants que dificulten la circulació dels vianants. Els carrers principals es disposen en paral·lel a la línia de la costa, però entre un carrer i el de sobre hi ha un desnivell considerable.

Desnivells carrers del Masnou

Per la seva situació, gaudeix d'un clima Mediterrani, suau amb estius calorosos i humits i hiverns temperats. Les pluges són força irregulars, però no gaire abundoses i es concentren principalment a la tardor i a la primavera. El territori és drenat per algunes rieres i torrents que desemboquen al mar; les més importants són la riera d'Alella i la riera de Teià.

El terme municipal del Masnou té una forma allargassada, fruit del seu propi origen per les segregacions amb els nuclis de Teià i Alella. Arran de mar, com tots els pobles costaners del Maresme, és travessat per la línia del primer ferrocarril de la península (Barcelona -Mataró) de 1848, on disposa de dues parades (El Masnou i Ocata), i per la carretera Nacional-II. Pel sector septentrional, és travessat per l'autopista C-32, construïda l'any 1969 (antigament A-19). Dues carreteres locals comuniquen El Masnou amb Alella i Granollers (BP-5002) i amb Teià (BV-5026).

En quan a la població del Masnou, la primera dada és de l'any 1824 amb 2333 habitants, totes les anteriors estan relacionades amb els pobles d'Alella o Teià.

A partir de la dècada dels cinquanta del segle XX, hi ha un increment exponencial de la població que en 20 anys es duplica i en quaranta anys gairebé es quadruplica. Aquest creixement s'explica en part per l'arribada massiva d'immigració que pateix Catalunya, dins un context socioeconòmic

més global. Però a partir dels anys vuitanta, caldrà buscar noves raons per aquest fenomen fora de la immigració.

Durant molts segles l'eix principal de l'economia de la població fou l'agricultura, amb el complement de la pesca, però aquesta última com una eina més de supervivència que com activitat econòmica. En concret, el cultiu de la vinya, el blat i els llegums.

Durant el segle XVIII va viure un període de creixement tant pel comerç de cabotatge com per l'inici del comerç transatlàntic i la seva proximitat amb el port de Barcelona. A mitjans d'aquest segle s'inicia a la comarca del Maresme el procés d'industrialització amb una base del sector tèxtil i l'elaboració d'aiguardent, a partir del conreu de la vinya. Això facilitarà l'augment del comerç marítim que serà la base econòmica fins a principis del segle XX. Aquest fenomen és paral·lel amb el creixement urbanístic del Masnou, fruit d'una gran activitat econòmica que transformarà com mai, fins aleshores, el poble.

A mitjans del segle XIX hi havia una incipient indústria relacionada amb el comerç marítim: tres fàbriques de cables i cordes per a vaixells i dues de filats i teixits de cotó per les veles.

En el primer quart del segle XX apareixien noves indústries: tres rajolereries, vuit teixits i els laboratoris Cusí. També es comptabilitzen indústries dedicades a l'alimentació. L'agricultura manté cert protagonisme gràcies a l'augment de les terres de regadiu, sobretot per l'exportació de la patata primerenca.

Des de la segona meitat del segle XX, l'agricultura va perdre importància fins a quedar residual i el sector de serveis monopolitza l'economia del municipi. La gran transformació urbanística, econòmica i demogràfica del Masnou es produeix a la segona meitat del segle XX, perdent 200 hectàrees, el 86% de la superfície conreada en benefici d'un creixement urbanístic desproporcionat.

Port del Masnou anys 80

Del passat mariner en resta el record i amb la construcció del port una nova manera de relacionar-se amb el mar, aquest cop des d'una òptica més lúdica i esportiva; tot i que també cal assenyalar la instal·lació d'una piscifactoria.

5.2. EL MASNOU: EVOLUCIÓ HISTÒRICA

Els primers antecedents de la història del Masnou es remunten als assentaments ibèrics i romans que van existir per tota la comarca del Maresme. La vila romana de Cal Ros de les Cabres és un dels vestigis més antics que ens porta als primers habitants del territori actual del Masnou.

Cal Ros de les Cabres (antiga masia i actual esplai de la gent gran, on s'han trobat alguns jaciments romans)

Els terrenys del Masnou pertanyien a Sant Feliu d'Alella i a Sant Martí de Teià, pobles relativament allunyats del mar per protegir-se dels atacs dels pirates. Es dedicaven a l'agricultura i la pesca, i a la platja es van establir les comunitats de pescadors.

De mica en mica es van anar construint finques fortificades a prop del mar, i a partir de 1812, amb la proclamació de la Constitució Liberal, la vila va escollir un alcalde. La població que vivia al barri de la platja aprofitava qualsevol oportunitat favorable a l'acceptació de la independència per fer-la efectiva, i així va ser com al 1820, en un nou període liberal, el veïnat del Masnou va obtenir una vegada més la independència.

El Ple Municipal es va reunir el 28 d'octubre de 1825 per constituir el municipi, escollir l'alcalde, els consellers, els diputats i el síndic, en compliment d'una Reial Disposició concedida per Ferran VII.

A mitjans del segle XIX, el Masnou és ja un municipi amb una personalitat molt desenvolupada. No es podia entendre la formació d'aquest municipi sense una llarga tradició i desenvolupament basat en el comerç marítim i amb la creació, fruit d'aquesta activitat econòmica, d'un fort capital econòmic i social. A mitjans del segle XIX la marineria del Masnou es troba en el seu punt més

àlgid. El municipi creix econòmicament i urbanísticament. Les fortunes aconseguides a les amèriques es deixen notar en construccions privades.

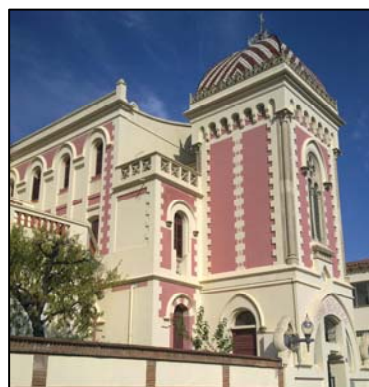
L'aparició del ferrocarril l'any 1848, amb dues estacions, només fa que beneficiar econòmicament els pobles pels que passa i para. També ajuda a l'hora de crear noves indústries.

Estació del ferrocarril a El Masnou, anys 20

El final del segle XIX marca el final de l'època daurada del comerç marítim pel Masnou per una sèrie de circumstàncies que es podien resumir en econòmiques i geopolítiques, com la pèrdua de les darreres colònies i la conseqüent pèrdua d'influències; i tecnològiques amb l'inici del vapor i els canvis tecnològics en la fabricació dels vaixells.

A principis del segle XX es continua vivint en una societat benestant on hi ha la societat privada El Casino i també es construeix la casa Benèfica. La creació d'aquesta asil va suposar a la vila del Masnou el nomenament de Vila benèfica per part del rei Alfons XIII, segons decret del 25 de novembre de 1902. També l'any 1902 es formalitzen els tràmits per construir unes escoles públiques. L'any 1904 comencen les obres i finalitzen al 1905. L'any 1909, el rei Alfons XIII concedeix el títol "d'Il·lustríssima Vila" per haver construït aquestes escoles.

Casa Benèfica

Escola pública Ocata

Urbanísticament, a finals dels anys vint del segle passat, es dugué a terme un eixample comprès entre el torrent Vallmora i el camí antic d'Alella, els actuals carrers de Roger de Flor i avinguda Joan XXIII, a partir de la zona de les escoles i de la casa Benèfica.

Fins a la primera meitat del segle XX el creixement demogràfic, econòmic i social del Masnou és continu però equilibrat, tot i el conflicte bèl·lic de la guerra civil espanyola. Però a partir dels anys 50 i, sobretot, la dècada dels 60 i 70, es produeix un augment demogràfic per causes conjunturals externes que fan trontollar les bases d'aquesta societat i tindrà repercussions a nivell social, laboral, econòmic i urbanístic.

5.3. EL MODERNISME A EL MASNOU

El Modernisme és un moviment cultural que es produeix a Europa a finals del segle XIX i principis del XX. Malgrat que aquest moviment cultural de recerca de noves formes i expressions afecta a totes les manifestacions de l'art i el pensament, és en l'arquitectura i les arts plàstiques on es mostra amb ple sentit.

A Catalunya el Modernisme té unes dimensions i una personalitat especial que fa que puguem trobar manifestacions per tot arreu de la geografia catalana i en edificacions de molts diversos tipus: fàbriques, cooperatives agrícoles, ateneus, mercats i habitatges. El moment històric és idoni, creixement econòmic i reafirmació nacional.

L'agricultura s'orienta cap a l'exportació (vi, fruits secs), la indústria en general, i la tèxtil en particular, viu un moment expansionista, també el comerç i les finances en general gaudeixen d'excel·lent salut a les grans ciutats del país, en especial Barcelona, on se'ls hi ha quedat petit el cinturó medieval de les muralles i han iniciat la seva expansió urbanística amb els plans de l'eixample.

Aquesta situació a Catalunya contrasta amb un moment especialment pessimista a Espanya, on la pèrdua de les darreres colònies americanes posa en crisi el concepte de l'Estat espanyol i manifesta de forma meridiana l'anquilosament de les estructures de l'estat i la manca de modernitat en l'economia i la societat espanyoles.

L'arquitectura modernista a Catalunya significa, per una banda, la modernització de les tècniques de construcció (ús del ferro en les estructures, utilització dels elements prefabricats), al mateix temps que conserva elements tradicionals (construccions amb totxo vist) i enllaça amb l'estil gòtic amb el que guarda un cert paral·lelisme. És una arquitectura decorativa, integradora en l'edifici de totes les arts plàstiques. Els arquitectes són sovint decoradors també d'interiors i dissenyen tots els detalls: el mobiliari, la marqueteria, les vidrieres, els mosaics, la forja, etc. Hi ha una reivindicació de les artesanies en un moment de domini industrial.

Com a trets generals de reconeixement de l'estil modernista podem definir: el predomini de la corba sobre la recta, l'asimetria, el dinamisme de les formes, el detallisme de les formes, el detallisme de la decoració en la recerca d'una estètica, l'ús freqüent de motius vegetals i naturals i les figures de dona.

La cronologia exacta del Modernisme a Catalunya és difícil i sempre convencional. Podem situar-lo entre l'any 1888, any de l'Exposició Universal de Barcelona i el 1906, amb un epíleg fins l'any 1926, data de la mort d'en Gaudí.

El Maresme va ser, gràcies a l'èxit en la seva transformació i la seva consolidació com una de les comarques de Catalunya més benestants, la que va afavorir la implantació de l'arquitectura modernista, en una quantitat i una varietat tipològica que en fan un dels nuclis més destacats. A més, la importància demogràfica de la comarca, amb més de setanta mil habitants el 1900, va comportar que un bon nombre dels arquitectes del moviment fossin fills del Maresme o hi visquessin. Això va ser molt important a l'Alt Maresme, on en principi les condicions socioeconòmiques eren les menys favorables, però en el modernisme acabà entrant amb força gràcies als llaços familiars d'alguns dels arquitectes més prestigiosos.

El Masnou es va formar, al primer terç del segle XIX, com a municipi independent amb la unió dels barris marítims d'Allella i Teià. La marina mercant, primer, i l'estiueig, després, van ser els grans puntals del desenvolupament del poble en les dues darreres centúries. La seva configuració urbanística respon a aquestes activitats: una trama reticulada de llargs carrers paral·lels al mar travessats per carrers que perpendicularment desemboquen a l'antic camí ral, ara carretera. El Masnou, a més, en alguns carrers interiors disposa les seves edificacions d'una manera ben particular: les parcel·les es troben dividides en dues parts per carrers secundaris i, així, els habitatges s'alineen a una banda, i el petit hort o pati, a la banda oposada del vial, del qual se separa per tanca o reixa.

En l'època modernista, els estiuejants van aixecar les cases, preferentment a primera línia de mar, a la carretera de Barcelona, que actualment pren diversos noms al llarg del seu pas pel Masnou.

Entre les obres modernistes més destacades del Masnou trobem:

La **casa Benèfica**, situada a l'interior de la població, a prop de l'església de Sant Pere, i fundada per Pau Estapé i Maristany el 1899. Destaca pel seu cos d'accés, avançat respecte a la resta de l'edifici i, sobretot, per la cúpula de la base quadrada, adornada amb faixes obliqües de ceràmica vidriada de color vermell i blanc. Té portada ogival i un gran finestral neomedieval. Al seu darrere hi ha un cos rectangular cobert a doble vessant i obert als laterals amb finestres motllurades. L'edifici és obra de 1901 de l'arquitecte Gaietà Buïgas i Monravà.

La reforma a finals del segle XIX del conjunt de dues cases, “**Can Patatetes**”, de la família Millet, i l'annexa, la **casa Millet**, dels arquitectes Gaietà Buïgas i Monravà i Miquel Garriga i Roca, que tanquen pel costat nord la plaça de Catalunya. De caire tradicional, incorporen alguns motius historicistes propis del final del segle XIX. “Can Patatetes”, amb predomini de la línia corba i ornamentació esgrafiada de motius florals. I la Casa Millet, un edifici entre mitgeres de planta i pis, amb balcons individuals de pedra i ornamentació amb esgrafiats al voltant de les obertures i sota la cornisa, i l'acabat del parament és d'estuc imitant carreus.

Can Patatetes

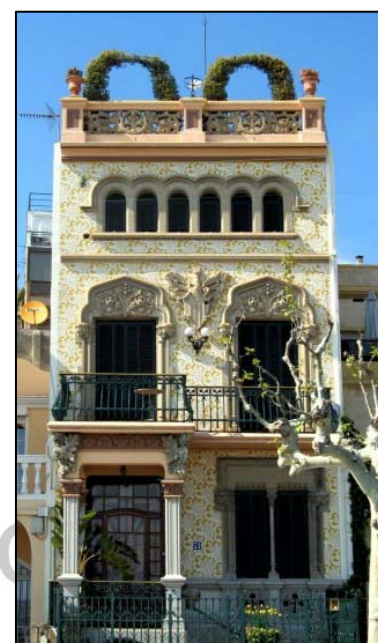
Casa Millet

A un tram de la carretera d'Ocata trobem **Cal Senyor** que és, en realitat, una antiga casa de cós reformada per convertir-la en una torre de planta baixa, dos pisos i terrat, amb dues obertures per planta i un jardí lateral. El tractament de la façana és força singular, a base de franges horitzontals bicolors, d'estuc vermell imitant el totxo i ressaltos blancs, esquitxades amb requadres ceràmics, motius que s'estenen cap a la tanca del jardí. El quarto de reixa, al costat del portal, incorpora una finestra geminada per una columneta. Sobre el portal, dos

balcons de llosana el·líptica són el que queda del que originalment era una tribuna de ferro i vidres emplomats. Està documentat que l'obra va ser efectuada l'any 1900 i que l'arquitecte Juli Maria Fossas i Martínez va dissenyar la reixa i la tanca del jardí al 1915, tot i que probablement va ser l'autor de tota la reforma, ja que el conjunt és unitari. A la clau de la porta hi ha dibuixades en relleu les inicials FM, que corresponen al propietari que va encarregar la reforma, Frederic Maristany.

En el tram de la carretera de Barcelona trobem la **casa Eulàlia Matas**, és una obra historicista

de l'arquitecte Domènec Boada Piera, de 1900-1901, amb interiors dissenyats per Josep Canudas Horta. Boada va trasplantar-hi alguns trets característics de la seva arquitectura barcelonina, com la característica façana ornamentada amb esgrafiats florals sobre fons groc, els mainells de les finestres, els capitells florals i l'exuberància escultòrica de mènsules, timpans i carcanyols que emmarquen els balcons. Al pis principal les portes del balcó tenen la llinda embellida amb motlluratge historicista i, entre les dues obertures, hi ha esculpit l'escut de Catalunya. En la mateixa línia historicista s'inscriu la finestra amb mainell de la planta baixa i la galeria d'arquets de mig punt del pis superior. És interessant el petit porxo de l'entrada, amb dracs encastats. Corona la façana la tanca de pedra del terrat, amb decoració vegetal i gerros de terracota als flancs.

La **casa Salvador Millet Bertran**, situada al carrer Sant Felip a segona línia de mar, al barri d'Ocata, i obra de l'arquitecte Enric Fatjó Torras l'any 1902, és una casa entre mitgeres formada de planta baixa i dos pisos. La composició de la façana s'inspira en l'arquitectura renaixentista, especialment la decoració escultòrica a les llindes del pis principal amb motius florals i heràldics i les obertures de la planta superior, a mode de galeria de solana. Llueix a la façana, de falsa obra vista i pedra, a la planta baixa, un gran arc ogival apuntat que inclou unes obertures laterals enreixades.

En el tram de la carretera a Ocata destaca la **casa Sensat-Pagès**, coneguda popularment com a “Casa del Marquès de la Manguera” per l'afecció del seu propietari a regar el carrer. El projecte és signat pel mestre d'obres Pere Andreu a principis del segle XX, que li fou encarregat per Jaume Sensat Sanjuan i la seva esposa, Rosa Pagès Orta, masnovins que vivien a Barcelona.

Probablement, Pere Andreu hi va voler deixar palès el gust per l'arquitectura islàmica del propietari, que havia passat dos anys a Egipte. Aquesta arquitectura neoàrab, força corrent a Barcelona, significava una innovació estilística i formal al Masnou. Va compondre una façana de gran plasticitat, combinant l'estuc rosat i blanc i diversos tipus d'arcs lobulats i de ferradura. Cal destacar la tribuna amb cúpula de la cantonada. L'interior conserva pintures murals, arrimadors ceràmics, paviments hidràulics, algun moble modernista original de la casa i, a la porta de la sala principal del primer pis, que s'obre al mar, uns capitells amb sengles escultures de guix que representen Sant Jordi amb el drac i la princesa Sahavra amb un gos. La casa va ser cedida al municipi l'any 1975 i restaurada el 1988 per la Diputació de Barcelona per convertir-la en Casa de Cultura del Masnou.

I en el tram denominat carrer de Camil Fabra trobem el **Castellet de Ca l'Aymà**, una mansió de planta trencada que dona forma a diversos cossos, les façanes dels quals combinen l'estuc llis blanc amb el maó vist a sardinell. Un element remarcable és la tribuna poligonal situada a l'escaire dels dos cossos principals. El Castellet fou la casa senyorial d'Antònia Pagès, el cos més emblemàtic de la qual és la torre-mirador amb coberta piramidal recoberta de teules de ceràmica vidriada verdes i vermelles. El 1907 se'n va sol·licitar la llicència d'obres, que serien dirigides per l'enginyer Jordi Cot i Cot, segons plànols del seu germà, l'arquitecte Roc.

5.4. OBRES DE BONAVENTURA BASSEGODA I AMIGÓ A EL MASNOU

A banda del Casino del Masnou, del que parlaré després, Bonaventura Bassegoda i Amigó, un dels arquitectes més destacats que van treballar al Masnou, va projectar diverses obres arquitectòniques al municipi, totes elles durant la primera dècada del segle XX.

Al 1904 va començar la construcció de les **Escoles Municipals**, actualment CEIP Ocata, finançades pel primer comte de Lavern, Pere-Grau Maristany, un industrial que inicià el comerç de vins catalans amb Amèrica, i projectades per Bonaventura Bassegoda, arquitecte municipal en aquell moment. És una construcció de planta i pis que combina el parament llis amb el maó vist. Té un cos central més elevat amb un porxo davant la porta d'accés. Les obres van finalitzar l'any 1905.

Bonaventura Bassegoda va projectar un bon nombre de cases al Masnou, diverses d'elles per a la família Maristany. Un bon exemple és la **Casa Pere Maristany Pagès**, obra de l'any 1904. És un edifici de planta i dos pisos, amb balcó corregut al pis principal i galeria al superior. El seu estil es pot incloure dins la vessant més eclèctica i continguda del modernisme.

El **Cementiri Municipal del Masnou** va ser projectat per Miquel Garriga i Roca l'any 1860 per tal de substituir l'antic cementiri del costat de l'església parroquial. L'esplendor del recinte, convertit amb un veritable museu, s'assoleix durant la primera dècada del segle XX gràcies als monumentals panteons que les famílies benestants masnovines van fer construir, en alguns casos, als mateixos arquitectes que havien fet casa seva. La major part dels panteons van ser projectats per Bonaventura Bassegoda. D'ell també és la **Capella** neoromànica, obra del 1907 sufragada per Bonaventura Fontanills, on hi ha enterrada la seva germana.

El polític i mecenes **Pere-Grau Maristany i Oliver** va encarregar el seu panteó a Bonaventura Bassegoda, projecte que va dur a terme el 1901-1902. És un bell exemple modernista on hi destaca la magnífica creu de forja i l'escultura "La Fe consolant el Dolor", obra de Josep Llimona, de 1901.

Jaume Sensat i Rosa Pagès van fer construir el seu panteó l'any 1907. Va ser projectat també per Bonaventura Bassegoda i té com element més destacat l'escultura d'una figura femenina desconsolada, obra de Rafael Atché.

Finalment al destacar la **Casa Bonaventura Bassegoda**, casa particular de l'arquitecte Bonaventura Bassegoda, antigament coneguda com ca l'Antònia de la Llet, que va ser reformada per ell mateix l'any 1909. És una casa entre mitgeres de planta i dos pisos, de paraments d'estuc que imiten carreus buixardats, amb dues obertures per planta i una galeria d'arcs al pis superior. El pis principal s'obre amb dos grans balcons de doble arc apuntat de pedra i maó vist, ornamentats amb ceràmica i un escut esculpit de Sant Jordi entremig. Als mosaics ceràmics es poden observar una rosa i un compàs, símbols de la professió de l'arquitecte, autor i propietari de la casa. El pis superior, de menor alçada, presenta una galeria de quatre arcs carpanells entre columnes. Corona l'edifici la barana del terrat, que combina l'obra i el ferro. L'accés al vestíbul es fa per una porta de vidriera policroma emplomada i amb la inicial B a la tarja, que fa joc amb l'arrimador ceràmic dibuixat per Lluís Brú per a la fàbrica Pujol i Baucis, d'Esplugues de Llobregat.

6. EL CASINO DEL MASNOU

6.1. SITUACIÓ

El Casino del Masnou, entitat situada al centre de la població, es troba ubicada al carrer Barcelona número 1, just al costat de l'Ajuntament del Masnou i passant pel seu davant la carretera Nacional II. Consta de diferents edificis catalogats com a patrimoni històric, més un ampli jardí que inclou pistes esportives, frontó, parc infantil, vestidors, zona de bar, etc.

Situació

Plànol d'emplaçament

Vista aèria Casino del Masnou

6.2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA

El Casino del Masnou fou fundat el 1876, aleshores situat al "Cafè d'en Manel", fins al 1878, quan es traslladà al lloc anomenat popularment "Casino del Recó". Una casa de dues plantes, al fons d'un carreró sense sortida (per al públic en general), ja que donava a tocar a la reixa d'entrada de la finca de "Can Malet". Aquí hi va romandre força més anys que a les dues primeres seus socials, donat que no fou fins al canvi de segle, quan, ja amb un projecte de construcció d'una seu permanent, i mentre duressin les obres, va traslladar-se a una part de la masia de "Can Fontanills", lloc on acabades les grans transformacions, necessàries pel desenvolupament de totes les seves activitats, hi restaria ja per sempre.

Faré un seguiment, estatge per estatge, per explicar millor tots aquests llocs que ja formen part de la història més que centenària d'aquest Casino.

Cafè d'en Manel: Avui dia pràcticament ningú sap on estava ubicat aquest cafè masnoví que veié néixer l'entitat, tot i que era dins l'actual espai que ocupen les diverses dependències del Casino. Es trobava al lloc on ara hi ha el bar "Vins i Divins" i on hi va haver l'anomenada "Cerveceria la Paz", local existent a finals del segle XIX i principis del segle XX. En aquest cafè d'en Manel, doncs, s'hi fundà l'any 1876, el Casino del Masnou. Hi estigueren dos anys, fins al 1878, quan decidiren, per estar en un local ells sols, anar al carrer d'Adra, al pis d'una casa d'aquell emblemàtic carrer de pescadors de la vila.

Façana de la "Cerveceria la Paz"

Pis del carrer d'Adra: En aquest nou estatge, el primer que no havien de compartir amb cap altre entitat, hi romangueren dos anys més, del 1878 al 1880, quan empesos pel gran nombre de socis,

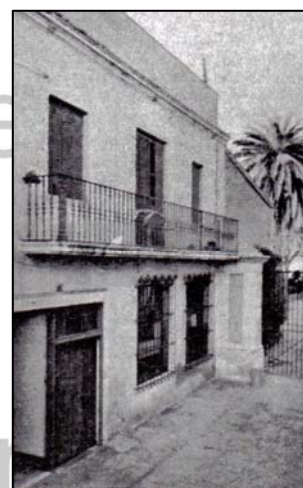
decidiren cercar un local més gran, apte per a les necessitats d'aquell moment, i ho van fer a la casa que hi havia al fons de l'actual passatge de Marià Rossell, a tocar de "Can Malet".

Casino del Masnou al carrer d'Adra

Casino del Recó: Aquesta casa, ara desapareguda, era la darrera que hi havia al fons del carreró, a tocar de "Can Malet". Actualment, al seu lloc hi ha dues cases, i el que era la finca veïna, és ara el Casal d'Avis de Can Malet. La casa era de doble cos, de dalt i baix, per tant, molt més àmplia que les dues primeres seus.

Aquí s'hi van estar força més anys, fins que, a tombar de segle, havent crescut força el nombre de socis, en part degut a una escissió que hi hagué a l'Ateneu Masnoví, fet pel qual, molts socis del mateix passaren a ser-ho del Casino, fou el motiu pel qual pensarien en cercar un lloc més adient pel prestigi que anava tenint l'entitat, i alhora, la vila.

Façana de l'antic "Casino del Recó"

Un soci, en Francesc Maristany i Fàbregues, va tenir la feliç idea d'erigir un nou Casino, fet que fou acollit amb entusiasme per un altre, que s'hi abocà en cos i ànima: en Pere Grau Maristany i

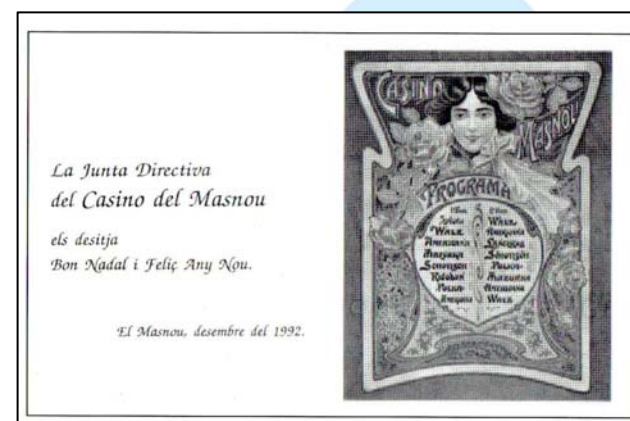
Oliver, comte de Lavern. La idea d'un i l'entusiasme de l'altre, fou acollida per molts i s'escampà com una taca d'oli, fins a donar el fruit de l'actual Casino.

Casino del Masnou: Mentre es projectava el nou Casino i es feien les obres pertinents, tan a la masia Fontanills, com al seu entorn, el propietari de tota la finca (casa, dependències i hort) que ocupava l'actual Casino, en Miquel Amat i Lluch, els cedí una part d'ella, que fou el lloc on ara hi ha l'entrada i l'escala, així com dues estances que hi ha al fons. En aquest espai s'hi va instal·lar un taulell, unes quantes tauletes, cadires, i també uns balancins, així com uns "pay-pay" (en aquells temps aquests ventalls orientals estaven força de moda i era costum tenir-los en llocs públics). Al costat d'aquesta primitiva estança de l'actual Casino encara hi quedava, on ara hi ha la rotonda (Sala de lectura), un safareig públic i un pou.

Per la tardor del 1903, va quedar enllestida tota l'ala dreta, la que comprèn el cafè, la Rotonda, la Sala de Billars i les dependències auxiliars. Obra que fou portada a terme per l'arquitecte Bonaventura Bassegoda i Amigó, sent el contractista en Jaume Lloveras i Arenes. Aquesta part de les obres d'acondicionament de la part de l'antiga masia, així com la creació d'unes noves, foren inaugurades el dia 1 de novembre d'aquell any, 1903, diada de Tots Sants.

Després, durant els dos mesos que mancaven per acabar l'any, es va treballar sense descans, fins i tot en dies tan assenyalats com el 25 i 26 de desembre, dies de Nadal i Sant Esteve, per poder acabar l'obra de la Sala d'Espectacles, el teatre. Expliquen les cròniques de l'època que en aquells darrers dies de 1903, hi havia tanta gent treballant-hi, que era talment un eixam d'abelles. Tot aquest esforç fou coronat el darrer dia del mes i de l'any, la diada de Sant Silvestre, quan s'hi van col·locar les làmpades (aleshores també dites "aranyes"), que amb els més de tres-centes llums, feien que la sala brillés com una veritable joia.

La inauguració es va fer a la tarda del primer dia de l'any de 1904, l'1 de gener, amb l'orquestra de la vila (augmentada per a l'ocasió), sota la direcció del mestre Joan Rossell i Maristany (El Masnou, 1868-1957) que va dirigir les peces de ball programades, tal i com estaven impreses al preciós programa fet per a l'ocasió, pel dibuixant masnoví, Agustí Casals i Costa (El Masnou, 1869-1944).

Reproducció del Programa de Ball Inauguració Sala Teatre, any 1904

Aquesta inauguració va ser seguida no només pels socis, sinó també, amb força curiositat, per tota la població. Les cròniques diuen que hi acudí tota la societat en massa, fet que fou ben propici, donat que aleshores no hi havia calefacció i, a més, aquell hivern fou un dels més freds que havien viscut els masnovins d'aleshores.

El Casino d'aquell 1904 tenia 281 socis, dels quals, 27 tenien en propietat les llotges, i 57 ho eren de butaques. També hi havia 33 butaques, al prosceni, que pertanyien als socis fundadors. D'aquests trenta-tres socis fundadors, en realitat eren trenta, ja que dos d'ells, en Pere Grau Maristany i en Francesc Maristany, els principals impulsors del projecte, tenien més d'un títol en propietat.

Aquests dos prohoms tenen dedicades a ells i a la seva memòria, dues sales, la Sala Francesc Maristany, el gran saló que dóna al balcó del carrer de Barcelona i la Sala Pere Grau Maristany, el magnífic teatre i sala de ball i altres festes.

El Casino del Masnou, durant els primers 28 anys hi varen haver quatre estatges, des d'aleshores i fins avui, cent vuit anys més, ha estat el seu estatge actual, el darrer i definitiu.

Casino del Masnou al seu actual emplaçament

De l'actual seu del Casino del Masnou cal destacar, històricament parlant, del cos central, Can Fontanills, una masia gòtica datada del segle XIII, i de la torre de defensa, adossada just al costat esquerre del mas.

MASIA CAN FONTANILLS

De l'antiga casa "Can Fontanills", edificació ara dins del Casino del Masnou coneguda amb el nom de Mas Vell, la referència més antiga que es conserva, és amb data de 1375. Aquesta data figura en el plànol de 1844 elaborat per l'arquitecte municipal Miquel Garriga i Roca, un document en el qual s'explica que la casa va ser adquirida pels Fontanills, data que va demostrar la seva existència des de feia ja temps.

Can Fontanills era un mas ric que abastava de llarg tot el que actualment és el Casino del Masnou, el seu pati i una parcel·la de cultiu que anava de ponent a llevant, més o menys, des de l'actual carrer de Dr. Agell fins al carrer Mare de Déu de Núria i d'ample ocupava aproximadament uns tres carrers paral·lels a la carretera.

Fins a la segona meitat del segle XIX, la propietat va seguir sent un mas. De 1876 a 1887, en el pis superior es va albergar el Col·legi del Comerç on el gran pedagog català Francesc Flos i Calcat va començar a posar en pràctica nous mètodes pedagògics revolucionaris per a aquells temps, que tenien com a norma "ensenyar jugant", i adoptant la llengua catalana com a base per l'ensenyament dels infants, antecedent que més tard va implantar a Barcelona el 1898, al Col·legi de Sant Jordi, primera escola catalana de la Renaixença.

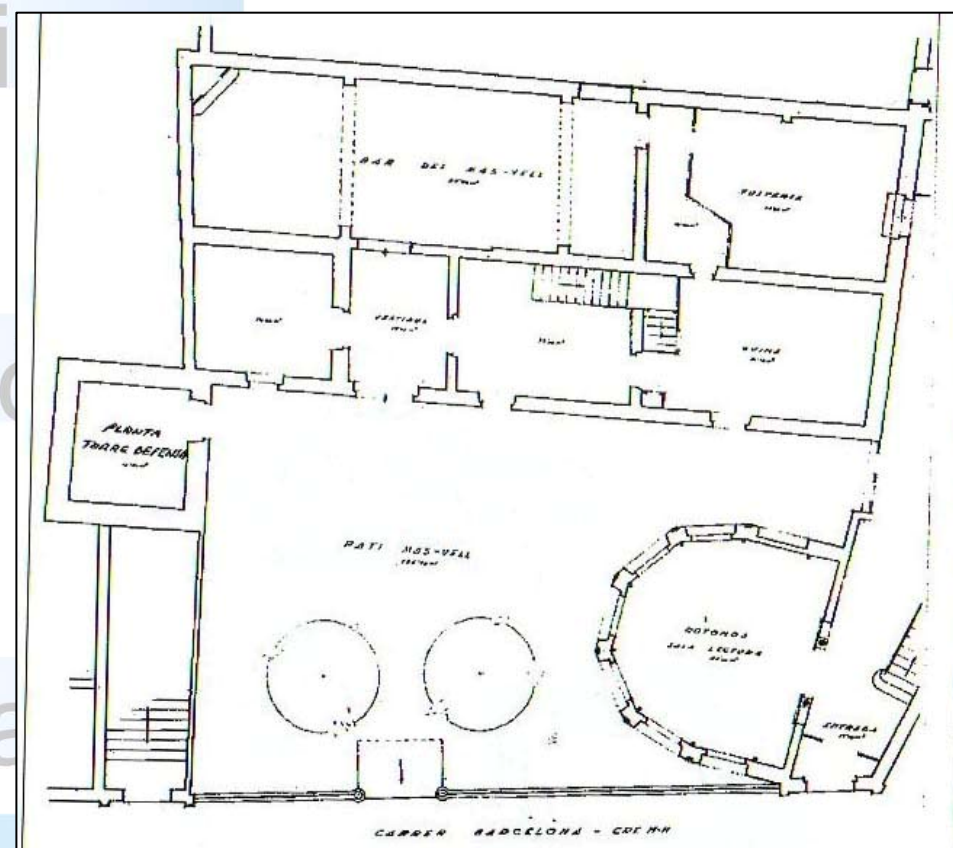
Fotografia de l'antic Col·legi del Comerç i la Torre de defensa

En el 1902 es va realitzar en el seu entorn l'ampliació modernista de l'edifici per convertir-lo en el Casino, obres que va realitzar l'arquitecte Bonaventura Bassegoda i Amigó.

LA TORRE DE DEFENSA DE CAN FONTANILLS

La masia de Can Fontanills, ara dins el recinte del Casino, tenia una torre de defensa, de les mal anomenades de "moros", que el que volien significar realment, era que servien per defensar-se d'ells, precisament tot al contrari del que el seu nom indicava, que semblava que fossin fetes per ells, cosa també poc provable, ja que estigueren pocs anys entre nosaltres, i encara només a temporades, les del bon temps, quan feien incursions per a cobrar tributs i fer-hi rapinyes.

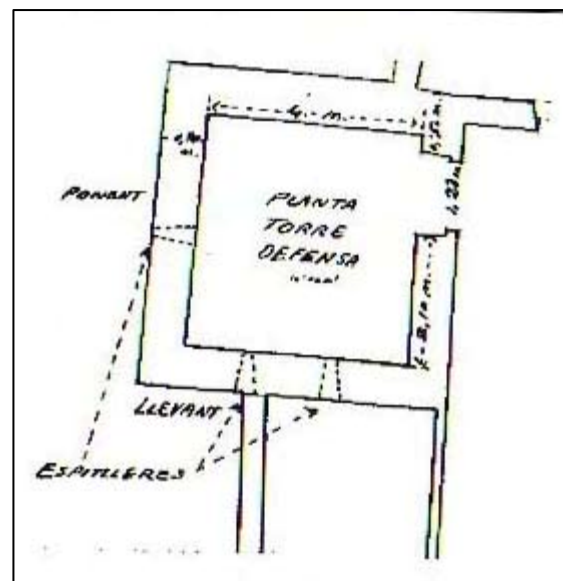
Can Fontanills fou una masia, de les tantes que, dins del veïnat del Masnou, aleshores dins del terme municipal de Teià, començaren a establir-se vora de mar. Això sí, amb les degudes fortificacions, per si de cas, ja que el temps en que degué ser construïda, encara sovintejaven els atacs pirates dels barbarescos. Tot i que, en el que avui en dia és, més o menys, el Maresme, abans era conegut com a costa torrejada, pel bon nombre de torres defensives que hi havia, es pensa que, només a l'actual Masnou, n'eren sis, dues d'elles de grans dimensions, que estaven soles, aïllades de cap masia i que, segurament, eren anteriors a l'edat mitjana. Per tant, els possibles atacants, deuriem desistir sovint d'atacar, en veure aital defensa.

Plànol Masia i Torre de defensa

Quan el 1994 es van fer obres de restauració al restaurant d'aquest Casino, a l'estança que dóna al pati davanter, que fins aleshores havia servit de magatzem, hi aparegueren unes espitlleres, mena de forats, estrets i verticals, per on fer-hi sortir els fusells o escopetes per a defensar-se els habitants de la masia. També es van poder mesurar les dimensions interiors de la torre, que eren de 4 per 4 metres, i les de la seva paret, 90 cm de gruix.

Croquis de la Torre de defensa

Al plànol es pot veure com era la planta de la torre, i les mesures que tenia, en el petit croquis sobreposat. També es pot veure, al dibuix del passat segle, que la masia i la torre encara estaven senceres. La torre fou escapçada al fer-se les obres del Casino, a començaments d'aquest segle, tot i que en resten alguns murs, camuflats dins les parets del que ara és el passadís on hi ha la taquilla i el guarda-roba del teatre.

6.3. DESCRIPCIÓ ARQUITECTÒNICA

El Casino del Masnou va sorgir l'any 1878 com una d'aquelles institucions culturals que tingueren un gran èxit a finals del segle XIX. Després d'estar ubicat a diferents llocs, es va establir definitivament a les noves edificacions.

El Casino del Masnou consta d'un conjunt de cossos, els quals les noves edificacions es van col·locar segons l'alineació del vial del moment, deixant el cos central de l'antiga masia ja existent retrassat, formant un pati d'accés a la mateixa, i amb un ampli jardí posterior.

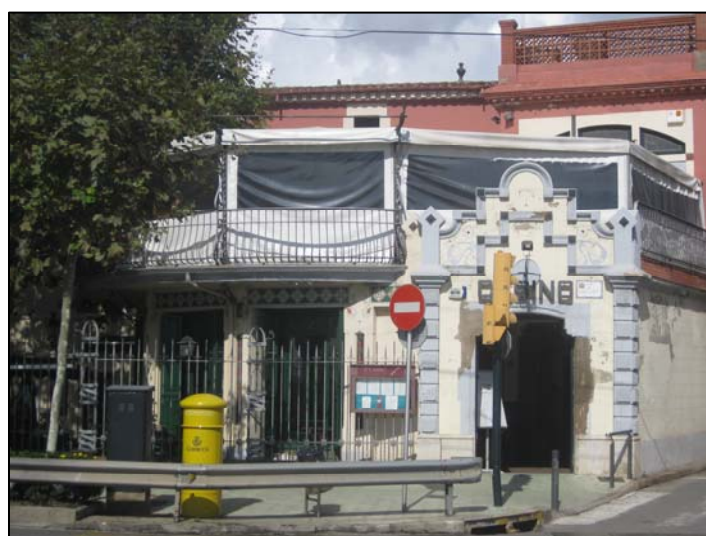

Façana de l'antiga masia (cos central)

Façana d'un cos lateral, l'accés al Teatre

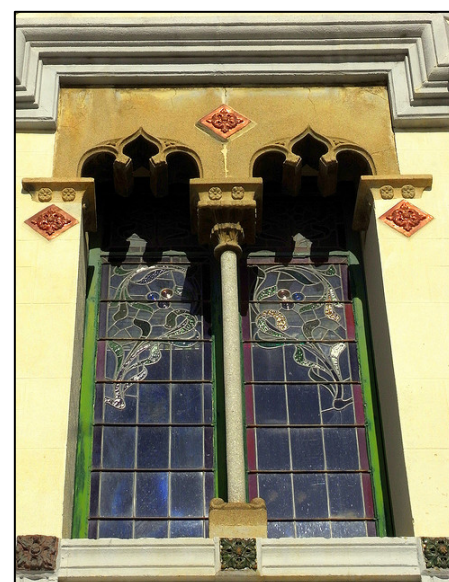

Entrada del Casino (cos lateral)

Frontalment, a la cruïlla amb el carrer Tomàs Vives, es construeix l'entrada del Casino i un cos semicircular amb una ampla terrassa superior. A l'altre banda de la Masia, i fent cantonada amb l'antiga riera on s'inicia el barri d'Ocata, s'hi situa l'accés al Teatre, amb nombroses portes a la planta baixa, voltades d'amples motllures. Al pis superior hi ha finestres coronelles d'inspiració gòtica i, a la part del "hall", uns grans finestrals d'arc escarser amb vitralls policromats.

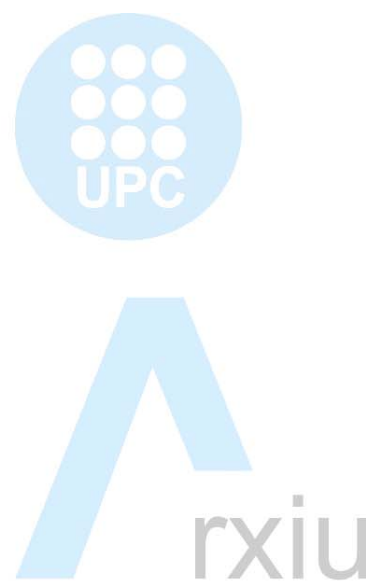

Finestrals d'arc escarser amb vitralls policromats

Finestres coronelles d'inspiració Gòtica

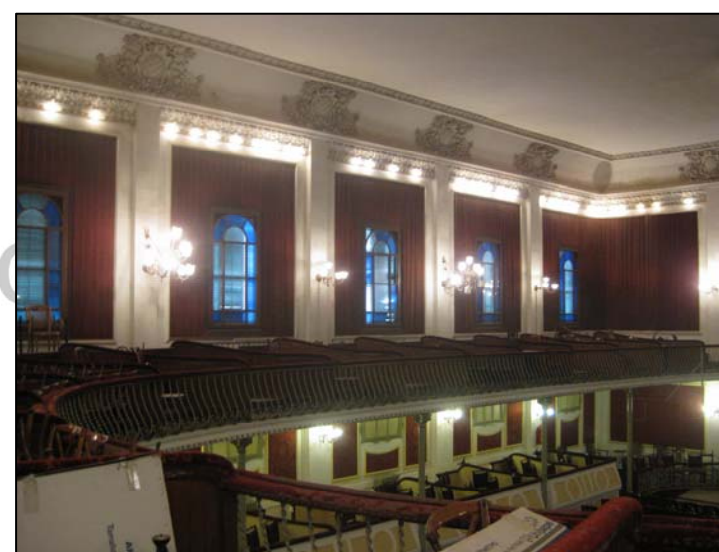
De tot el conjunt destaca de forma notable el Teatre, anomenat "Sala Pere Grau", amb l'estructura d'un teatre modernista, però d'estil romànic i neoclàssic, compost per una balconada corregida de forma semicircular sostinguda per unes columnates de ferro colat. A més, cal ressaltar els vitralls policromats existents a moltes de les finestres.

Vista escenari del teatre

Balconada semicircular amb columnes de ferro colat

Vista balconada teatre

Finestres amb vitralls

En quant a l'antiga masia ja existent, la Masia de Can Fontanills, del segle XV, integrada per l'arquitecte Bonaventura Bassegoda dins del conjunt del Casino l'any 1903, va suposar la seva restauració, la qual conserva el gran portal adovellat i diverses finestres de tradició gòtica.

El mas pròpiament és de façana rectangular i de tres plantes d'altura. En els baixos es pot veure una finestra del segle XVII al costat de la qual hi ha una font gravada amb el cognom Fontanills.

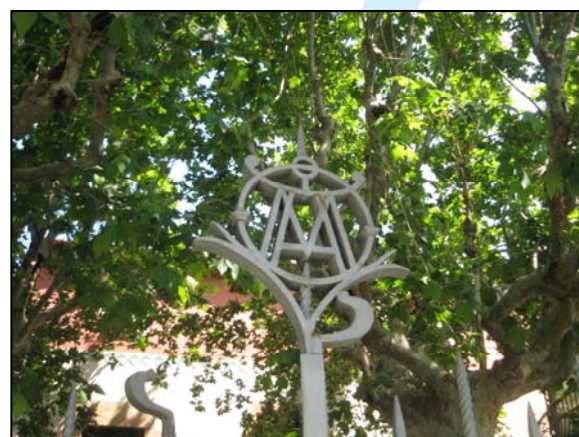

Portal adovellat i finestres de tradició gòtica de la Masia

De la masia cal destacar també la porta de la reixa d'entrada. L'anagrama rodó que hi ha damunt a simple vista sembla una M; raó per la qual es va especular si la lletra simbolitzava una al·legoria de Modernisme o de Mediterrani. Segons J. Muray, historiador i investigador del Masnou, ambdues explicacions són incorrectes, sent aquesta M part del cognom de la persona que va encarregar la reixa. Es pot veure clarament dues A, una M i una T que formen la paraula AMAT, cognom del propietari de la casa en el moment de la forja de la reixa.

Porta reixa d'entrada a la masia i detall de l'anagrama

6.4. ESTAT ACTUAL

El Casino del Masnou es va fundar l'any 1875 i actualment és una entitat privada que té com a objectius fomentar tota mena d'interessos cívics, culturals, recreatius i esportius a l'àmbit del municipi del Masnou i pobles veïns.

L'entitat està ubicada al centre de la població i consta de diferents edificis catalogats com a patrimoni històric, més un ampli jardí que inclou pistes esportives, frontó, parc infantil, vestidors i zona de bar.

Entre els edificis destaca la Sala Pere Grau, un teatre amb un aforament per 700 persones, la Masia Mas Vell, construïda del segle XIV i actualment condicionada com a restaurant amb una esplèndida terrassa.

La Rotonda, amb una immillorable vista sobre el mar, també funciona com a restaurant, situat a la primera planta de l'edifici principal.

Dins de les instal·lacions també s'inclou una botiga de degustació de vins i caves.

A més a més el Casino disposa d'un total de nou sales on s'hi practiquen jocs de taula i activitats culturals, recreatives i esportives. Dins d'aquestes sales podem trobar una sala de lectura situada al cos semicircular que hi ha al costat de l'entrada del Casino i la Sala Francesc Maristany, un gran saló on es fan festes i d'altres celebracions.

Sala de lectura

Sala Francesc Maristany

Tot això ocupa una superfície de 5.004 m².

7. PLÀNOLS

7.1. ÍNDEX DE PLÀNOLS

1. Plànol de situació
2. Plànol d'emplaçament
3. Planta Baixa - Distribució
4. Planta Primera - Distribució
5. Planta Segona - Distribució
6. Planta Coberta - Distribució
7. Planta Baixa - Cotes
8. Planta Primera - Cotes
9. Planta Segona - Cotes
10. Planta Coberta - Cotes
11. Secció A-A'
12. Secció B-B'
13. Secció C-C'
14. Secció D-D'
15. Façana principal
16. Detall 1 – Finestral façana principal
17. Detall 2 – Finestra façana principal
18. Detall 3 – Entrada principal

8. BIBLIOGRAFIA

LLIBRES:

Gerard Poch i Santi Duran (1999). *El Masnou abans del 2.000, un segle en fotografies..* Edita: Pledebò, S.L.

Gerard Poch, Jordi Sans i Sergi Bancells (2003). *El Masnou 1.890-2.003, imatges de 3 segles.* Edita: Gerard Poch/ +9 Grup.

Maurici Pla (2007). *Catalunya, Guia d'Arquitectura Moderna 1880-2007.* Editorial Triangle.

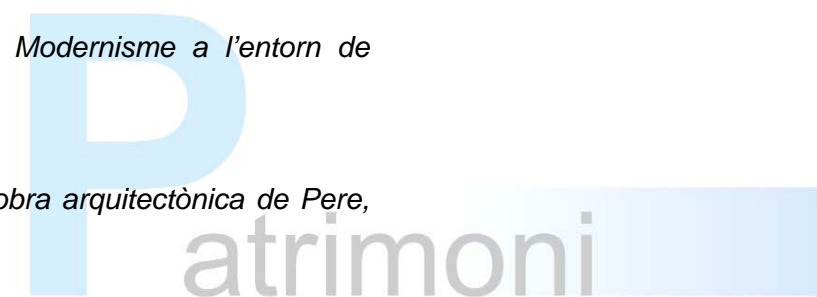
Raquel Lacuesta, Xavier González Toran i Lluís Casals (2006). *Modernisme a l'entorn de Barcelona. Arquitectura i paisatge.*

Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi (1995). *L'obra arquitectònica de Pere, Joaquim i Bonaventura Bassegoda (1856-1934).*

Revistes anuals del Casino del Masnou. Anys 1995, 1996 i 2000.

WEBS:

- <http://www.elmasnou.net>
- <http://www.poblesdecatalunya.cat>
- <http://www.casinoelmasnou.org>
- <http://www.espanolsinfronteras.com>
- <http://arquicatalana.blogspot.com>
- <http://www.encyclopedia.cat>
- <http://www.coac.net>

9. CONCLUSIONS

Aquest treball ha suposat tot un repte per mi, no només per ser el primer aixecament arquitectònic que he realitzat, sinó també perquè, tot i que en un principi no tenia massa informació, vaig decidir tirar endavant amb la meva proposta.

Durant tot el projecte he adquirit uns coneixements que abans no tenia o no havia aprofundit en ells, com la recerca d'història, la presa de mides per l'aixecament dels plànols, el retoc fotogràfic amb programes informàtics, o l'aixecament dels plànols amb el programa Autocad, el qual no tenia massa pràctica.

Al realitzar l'aixecament sobre el Casino del Masnou, població on visc, m'ha servit per conèixer i aprofundir en la història i l'arquitectura modernista del meu poble i, d'aquesta manera, ara quan passejo pels seus carrers ho veig tot amb uns altres ulls, cosa que sense la realització d'aquest treball no hagués estat possible.

